

Täze jýlyňyz
Gutly bolsun!

ILGÜN

8-nji marty
ajal-gyzlara
gutlaýarys!

ايل گون

No. 5 March 1998

شماره ۵ اسفند ۱۳۷۶

اخبار تركمنصحرا

موسیقی تركمن

جايگاه زبان و
ادبيات تركی

تركمنستان ايران

Taryh dogruçyl
öwrenilende

به یاد ۱۹ بهمن ۱۳۵۸

بورس از آغاز تا به امروز

آخرین حرف قاسملو

تربیبون آزاد

مطالب دیگر...

فهرست مطالب :

• مقالات و دیدگاهها

- جایگاه زبان و ادبیات ترکی
- Taryh dogruçyl öwrenilende
- ترکمنستان ایران
- ترکمنستان کشوریست ثروتمند با مشکلات فراوان اقتصادی، سیاسی و اجتماعی
- بورس از آغاز تا به امروز
- نزدیکی سیاسی ترکمنستان به ایران
- نشریات ترکمنی خارج از کشور
- به یاد ۱۹ بهمن ۱۳۵۸

• فرهنگی

- فرهنگ شاعران ترکمن : ملا نیس
- موسیقی ترکمن
- معرفی کتاب Kitap dünyäsinde

• Tapmaçalar

• گزارش و تفسیر

- فاجعه آلودگی نفتی در سواحل بندر ترکمن
- حقوق اقلیتها و تفاهم فرهنگ ها
- آخرین حرف قاسملو

• اخبار

- ترکمنصحرا
- آسیای میانه و منطقه
- حوزه دریای خزر
- تریبون آزاد

مقالاتی که با امضاء نویسنده آن درج میگردد، الزاماً نظر ایل گون* و یا تائید مطالب آن نیست. ایل گون در کوتاه کردن و یا اصلاح مطالب دریافتی با حفظ نظرات مولف آزاد است.

جایگاه زبان و ادبیات

ترکی

(بخش دوم)

نویسنده: ب. گری

۲- قدمت ادبیات ترکی :

"اگر چنانچه بر اساس حدس مورخین، سومریان یک قوم ترک بوده باشند، نخستین داستان حماسی دنیا نیز یک افسانه ترکی خواهد بود."

(حلمی ضیاء اولکه ن)

در اینجا منظور محقق از نخستین داستان حماسی دنیا، داستان معروف "کیلغامیش" میباشد. همانگونه که در بالا اشاره کردیم سومریان به احتمال قریب به یقین از ترکستان به بین النهرین کوچیده اند و زبانشان نیز با زبان ترکی چه به لحاظ همسانی واژگان و چه به لحاظ مشخصات گرامری پیوند خویشاوندی دارد. در چنین صورتی قاعدتا باید بین داستانهای سومری و افسانه های ملی ترکی نیز شباهتهای معنی داری موجود باشد. سعی می کنیم در این مختصر به برخی از این نوع شباهتها اشاره کنیم. نخست با مضمون این داستان که به تبعیت از ۱۲ ماه سال از ۱۲ بخش تشکیل شده است و آشنا میشویم :

کیلغامیش قهرمان بی همتای شهر اوروک بود. بدون اجازه وی نه فرزندان از آن پدرانشان بودند و نه زیبارویان به وصال دلدادگانشان می رسیدند. ساکنین شهر اوروک نزد خدایان به کلایه می روند و از آنان میخواهند تا پهلوانی رزمجو که یارای ایستادگی در برابر کیلغامیش داشته باشد بیافرینند. خدای آسمان آنو قهرمانی همانند کیلغامیش بنام انگیدر (ان-کیدر) آفریده به نبرد وی می فرستد.

انگیدر زندگی خود را در اعماق جنگلها و در میان حیوانات وحشی آغاز میکند. نخست با کیلغامیش وارد نبرد میشود اما سرانجام کیلغامیش بر او چیره میشود. از آن پس آندو با یکدیگر از در دوستی درآمد به مبارزه مشترک علیه حیوانات وحشی می پردازند. در یکی از روزها جهت نبرد با دیوی بنام "هومبابا" که در میان جنگل سدر زندگی میکرد عازم میشوند. به محض ورود به جنگل با

نکهبان هومبابا روبرو گشته او را از پای در می آورند. پس از آن انگیدر بیمار شده و ۱۲ روز به حالت اغما می افتد. او از لحظه ای که حالش رو به بهبودی می رود سعی میکند تا کیلغامیش را از ادامه این نبرد منصرف نماید اما موفق نمیشود. بین آندو از یکسو و دیو از سوی دیگر نبرد هولناکی در میگردد و سرانجام آنان بر دیو غالب آمده سرش را از تن جدا میکنند...

پس از آن انگیدر بیمار میشود و دیری نپاییده می میرد. با مرگ انگیدر غم و تأثر عمیقی بر تن و جان کیلغامیش چنگ می اندازد. از آگاهی بر اینکه خود وی نیز روزی همانند همزمش دار فانی را وداع خواهد گفت و به وهم و اندیشه دردناکی گرفتار آمده آرامش خود را از دست می دهد. او از خدایان تمنا میکند که برای مدت محدودی به روح انگیدر اجازه بدهند تا بروی زمین بیاید. خدایان این خواهش وی را مورد اجابت قرار میدهند. کیلغامیش با روح انگیدر ملاقات کرده و از او در رابطه با دنیای زیرین و دوزخ و حال و وضع ارواح مردگان در آنجا سئوالات متعددی میکند. از جوابهایی که میگردد لرزه بر اندامش می افتد...

از آن پس کیلغامیش با آماج رهایی از مرگ و یافتن راز حیات جاودان و سیر و سیاحتی دراز و پرماجرایی را در پیش میگیرد. سرانجام از کسی بنام "اوتاناپیشتم" می آموزد که راز حیات جاودان در گیاهیست که در ته فلان دریاچه رونیده است. کیلغامیش پس از بدست آوردن گیاه راهی سرزمین خویش می شود. او در بین راه در کنار برکه ای اطراق میکند و برای شستن بدن خود وارد آب میشود. در این اثنا ناکهان ماری بسوی گیاه حمله برده آنرا می بلعد. بدین ترتیب مار زندگی جاودان می یابد و کیلغامیش خسته و درمانده با باری از غم و اندوه به شهر اوروک باز میگردد... خدایان به کیلغامیش یادآوری میکنند که حیات جاودان تنها در انحصار آنان بوده. مرگ و فنا نیز سرنوشت کریز - ناپذیر انسانها میباشد. لذا آنان باید با دریافتن زیباییهای حیات فانی و با عیش و نوش و با عشق به زن و فرزندی

زندگی در این جهان را شیرین و دلپذیر نمایند...

اکنون این داستان سومری را با میتولوژی خلقهای ترک زبان مقایسه میکنیم :

آ - داستان کیلغامیش و افسانه های ترکمنی :

همانگونه که مشاهده میکنیم اساس داستان حول مسئله مرگ و زندگی میچرخد. در آن و جدال دائمی بین انسان و حیوانات وحشی، انسان و دیو به تصویر کشیده میشود. این ویژگی یادآور داستانهای شرقی بوده و بویژه با افسانه ترکمنی "آق پامیق" قرابت زیادی دارد. در این افسانه نیز دختر شجاع بنام آق پامیق و پس از آنکه هفت برادر شکارچی اش پس از یک مبارزه مدهش به دست دیوان کشته میشوند، برای یافتن راز حیات جاودانه و بخشیدن زندگی دوباره به برادرانش و سیر و سیاحت متهورانه ای را آغاز میکنند. او سرانجام با رهنمود پیرزن خردمندی آنرا در شیر شتر افسانه ای یافته و از طریق پاشیدن آن بر روی استخوانهای برادرانش به آنان حیات دوباره میبخشد. آنچه در این افسانه ترکمنی بویژه برجسته و معنی دار به چشم می خورد، برجستگی نقش زن در آن است (این ویژگی شامل میتولوژی دیگر ملت های ترک زبان نیز میباشد). به احتمال قوی میتوان گفت که ریشه افسانه به دوران مادرشاهی میرسد. این دوران به تصریح مورخین و باستانشناسان، در ترکمنستان به ۴۰۰۰ سال پیش از میلاد مسیح مربوط میباشد. مسئله مبارزه بین انسان و حیوانات وحشی و همچنین دیو و انسان نیز (آنگونه که در داستان کیلغامیش میبینیم) تاروپود تمامی قصه های ترکمنی را تشکیل میدهد.

ب - کیلغامیش و کوراوغلو (کوراوغلی، کوراوغلی):

شخصیتی که سومرولوکها با در نظر گرفتن واریانتهای کوناگون این داستان برای کیلغامیش تصویر می نمایند، به لحاظ خوی و خصلت و کردار و رفتار با شخصیت افسانه ای کوراوغلو و قهرمان حماسی ملت های ترک زبان تقریباً همانند میباشد. حتی عمر کیلغامیش نیز مانند کوراوغلو ۱۲۰ سال ذکر گردیده است.

جایگاه زبان و ...

رابطه کیلغامیش با دنیای زیر زمین و ارواح مردگان ، با واریانت ترکمنی این داستان همخوانی دارد. زیرا در این واریانت نام کوراوغلو نیز کورواغلی (فرزند گور) بوده از درون گوری تاریک پا به عرصه جهان روشن می گذارد. همچنین اسب افسانه ای کوراوغلو (قیرآت) نیز به مدت چهل روز بدون از هر گونه نور و روشنایی در زیر زمین بسر می برد.

ج - داستان کیلغامیش و داستان قورقوت آتا (دده قورقوت) :

داستانهای کیلغامیش و دده قورقوت هر دو به تبعیت از ۱۲ ماه سال از ۱۲ بخش تشکیل شده است. از سوی دیگر مبارزه کیلغامیش با فرستاده خدایان یعنی انگیدره یادآور مبارزه " تپه کوز" با عزرائیل در داستان دده قورقوت میباشد. کیلغامیش با گاوی که از سوی خدای آسمان " آنو" فرستاده شده بوده درآویخته آنها از پای درمی آورد. در داستان دده قورقوت نیز " بوغاج" پسر درسه خان با مبارزه و کشتن گاو سرکش بایندرخان نام و نشان می یابد. به نظر محققین ریشه داستانهایی چون "اوغوزنامه"، "دده قورقوت" و "کوراوغلو" به هزاران سال پیش میرسد که طی قرون و اعصار متعددی سینه به سینه گشته و بعدها یعنی در طول هزاره اخیر نوشته شده است. ما صحت نظرات فوق را از مسائل و موضوعاتی که در داستانها طرح میشود، از وجود بقایای باورهای بسیار قدیمی مان و در مجموع از فضای حاکم بر آنها میتوانیم به سادگی ببینیم. داستان کیلغامیش نیز چنین مسیر تکاملی را گذرانده است. یعنی اصل این داستان که سومری میباشد، بعدها توسط اقوام سامی بازسازی و بر حجم آن افزوده شده است. حتی تعدادی از نامهای سومری قهرمانان داستان نیز جای خود را به نامهای سامی داده است. مثلا نام " این- آننا" الهه زیبایی سومریان در واریانت سامی داستان "ایشتار" می شود. به تصریح سومرشناس برجسته سن. ن. کرامر علاوه بر ایشتار، آفرودیت یونانیها و ونوس رومیها نیز از " این- آننا" -

همچنین هراکلیوس (هرکول) از کیلغامیش سومریان نسخه برداری شده است .

شبهاتهای معنی دار بین ادبیات سومریان و خلقهای ترک زبان را ما در موارد دیگر مثلا در مقایسه " داستان نوح" بجا مانده از کتیبه های سومری با واریانت همین داستان در میتولوژی ترکهای آلتایی که هنوز هم با آئین های شامانی خود زندگی میکنند نیز مشاهده میکنیم .

به تصریح محقق آذربایجانی کامیل ولی -اف: " مادر قهرمان افسانه ای سومریان یک زن نیمه خدا بنام " نین - سون" میباشد. مادر اوغوز خان (سرنسل افسانه ای خلقهای ترک زبان . ب کبری نیز یک زن نیمه خدا بنام " آی - خان" میباشد.

علاوه بر موارد فوق الذکر، بین نام شهرها و انسانهایی که در متون سومری قید گردیده است با نام شهرهای باستانی ترکمنستان و همچنین نامهای اصیل ترکمنی نیز همسانی های شگفت انگیز و پرمعنی به چشم می خورد. بعنوان مثال نام خدای آسمان در نزد سومریان و همچنین بزرگترین پرستشگاه شهر اوروک " آنو" ، با نام شهر باستانی " آنو" که خرابه های آن در ۱۲ کیلومتری آشغابات پایتخت جمهوری ترکمنستان واقع شده است ، همسان میباشد. در عین حال تمدنی که از سوی باستانشناسان در همین محل تثبیت گردیده و قدمت آن به هشت هزار سال میرسد نیز در بین مورخین دنیا با نام " تمدن آنو" شناخته میشود. نام شهرهای " اور" و " اوروک" سومری نیز با نام شهرهای " اورگنچ" (ترکمنستان) و " اورومیه" (آذربایجان) به احتمال قوی با هم رابطه دارند. کلمه " اور" ، اورو" در زبان سومری به معنی شهر و کلمه " اوروغ" در زبان ترکمنی به معنی گره خویشاوند، قوم و طایفه میباشد. از آنجائیکه به تصریح باستانشناسان و مورخین، اولین روستاها از اسکان گروههای خویشاوند یعنی " اوروغ" پدید آمده اند، میتوان تصور کرد که کلمات " اور، اورو" و " اوروغ" -

همیشه باشند.

در رابطه با نامهای انسان آنچه توجه مرا شدیداً بخود جلب کرد این بود که هم در زبان سومری و هم در زبان ترکمنی کلمه " آننا" با ترکیب با کلمات دیگر به عنوان نامهای مردانه و زنانه فراوان به چشم می خورد. مثلا همانگونه که در بالا دیدیم " این- آننا" نام الهه زیبایی سومریان بود. نام یکی دیگر از زن-خدایان سومری نیز " آننا-نو" میباشد. از نامهای بسیار متداول زنانه ترکمنی چون آنناکول ، آنناکوزل ، آننا -بی بی ... میتوان نام برد. کلمه آننا در زبان سومری به معنی خدا و خدای آسمان می آید. در زبان ترکمنی نیز این کلمه همین معنی را میرساند. مثلا روز جمعه به ترکمنی آننا گونی یعنی " روز آننا" میباشد. همانگونه که میدانیم در ادیان رسمی خدا پس از آنکه شش روز از کار آفرینش جهان فارغ میشود، روز هفتم را به آسایش میگذرانند و به همین جهت نیز به عنوان روز خدا از تقدس خاصی برخوردار میباشد. نتیجتاً آنناگونی معادل روز خدا بوده و کلمه " آننا" در مفهوم خدا می آید. از سوی دیگر همانگونه که در بالا اشاره کردیم سومرشناسان متفق القولند که فرهنگ و زبان اقوام سامی و از جمله باورهای دینی آنان چون موسویت و مسیحیت و حتی اسلامیت به شدت تحت تاثیر تمدن سومریان بوده است. لذا میتوان فرض کرد که نامهای " آننا" و " هاننا" در بین مسیحیان باید از طریق دین وارد زبان آنان شده باشد. یکی از القاب کیلغامیش "قولی" - آننا" نیز همسان یکی از نامهای متداول ترکمنی یعنی " آنناقولی" میباشد. معنی این کلمه مرکب در زبان سومری " همنشین خدا، دوستدار خدا" میباشد. کلمه مرکب " آنناقولی" نیز در زبان ترکمنی با توضیحات فوق، مفهوم بنده و دوست خدا را میرساند. و معادل دیگر نامهای ترکی چون " تانگری قولی" (تائری قولی) ، خدای قولی ، الهه قولی میباشد.

Türkmenistan ylymlar akademiýasynyň akademigi Myrat Annanepes-iň **Taryh dogruçyl öwrenilende** diýen ýazgysyndan gysga bölekler.

1-nji thema: Hywa hanlygynyň basylyp alnyşy. (2-nji bölüm)

General Fon-Kaufman „ türkmenleri maddy hem ahlak taýdan güýçden gaçyrmak, olaryň tekepbirligini hem kakabaşlygyny syndyrmak“ baradaky hereketlerini olara akyla sygmajak, adam güýji ýeterden artyk kontributsiýa salmakdan, olaryň aksakgallaryny girew hökmünde öz ýanynda saklamakdan başlapdir. Kontributsiýa salgynyň möçberi görüp-çsidilen zat däl. Onuň umumy möçberini Fon-Kaufman 610500 manat diýip belläpdir. Şonuň 300 müň manadyny hökmän ýomutlar tölemeli bolupdyr, galan 310 müň 500 manadyny bolsa her öý başyna 20 manat hasabyndan ýemreliler, çowdurlar, garadaşlylar, alililer hem gökleñler tölemeli bolupdyr. Kontributsiýany tölemegiň möhleti hem iññan zabunlyk bilen, bilgeşleýin töläp yetişip bilmez ýaly edilip belle-nipdir. Munuň üçin bary-ýogy 12 gün möhlet berlipdir. Türkmenleriň arassa natural hojalyk bilen meşgul bolandyklaryny, dolanyşykda ýekeje köpügem nagt pullarynyň bolmandigini nazarda tutsaň, olaryň munça salgyny şeýle gysga möhletiň içinde töläp bilmejekdigi görnüp duran zatdyr. Şonuň üçinem Fon-Kaufman kontributsiýanyň ýarpysyny mal-haryt bilen tölemäge rugsat beripdir we şeýle perman ýazypdyr: „Pul deregine kümüş bilen gyzyl kabul etmegem bolar... Diñe sagat hem yük çekmäge ýaraýan düýeleri kabul etmeli, özem olar hökmän çekekli ýa-da howutly bolmaly. Her bir düýäni 40 manadyň dereginde almaly“.

Türkmenler kontributsiýa tölemekden boýun gaçyrmadyrlar, gaýta ony tölemek üçin gara çynlary bilen jan edipdirler. — aýal- gyzlaryň şaý- seple-rini, ýarağlardan, eýer- esbaplardan alnan kümüş bezegleri, halylary getirip beripdirler, mallaryny, hatda tazy-laryny-da bazara salypdyrlar, inen düýeleri köşeginden aýryp tabşyrypdyrlar, gepiň gysgasy, ellerinde bar zadyň hemmesini beripdirler. Olaryň tölemäge zady galmandyr.

Bu kontributsiýanyň Germaniýanyň 1871-nji ýylda Fransiýadan alan kontributsiýasyndan-da has agyr bolandygyny Mak-Gahan belleýär.

Ýöne kontributsiýa ýygnamagyň dep-gini Fon-Kaufmany düýbünden kanagatlandyrmadyr, onuň bellän möhleti bozulypdyr. Şeýle bolansoň, türkmenleri jezalandyrmak üçin, general Golowaçowyň we Fon-Kaufmanyň özüniň baştutanlygynda iki sany jeza beriş otrýady düzülipdir. Golowaçowyň Gazawat kanalyňyň boýunda ýaşayan ýomutlardan kontributsiýa ýygnaýşyna gözgeçilik etmek üçin iberilen otrýadynyň sostawynda 8 rota, 10 sany çalt atýan top, 800 atly goşun we raketa batareýasy bar eken. Yylanly etraplaryna ugran Fon-Kaufmanyň otrýadynda 10 rota, 8 top we kazaklaryň bir yüz konwoý atlysy bar eken.

Birnäçe gün öň ýola düşen Golowaçowyň otrýady ýomut atlylary bilen çaknysypdyr. Ýomut atlylary dürli tarapdan ençeme gezek aldym-berdimli hüjüme geçipdirler, „ her gezegem uly ýitgi çekip, yza serpikdirilipdirler. Artilleriýa karteç ýagdyryp, tas ýaragsyz diýen ýaly hüjüme geçen atlylary paýhyn edipdir, olar söweş meýdanında 600 çemesi adamyň jesedini galdyrypdyrlar. Däp-dessura garamazdan, türkmenleriň ýygnamaga yetişmedik jesetlerini ýol ugrundan çaşsyp ýatmagy, ölen hem ýaralanan ýabylar olaryň uly ýitgiler çekendigine we gysanmaçlyk bilen gaçyp gidendiklerine şaýatlyk edýär“ diýip, Golowaçowyň özi tassyklaýar. Bu zatlaryň hemmesini güýji deň bolmadyk duşmana düýbünden guramaçylyksyz hem peýdasyz garşylyk görkezilmegi we hut şonuň üçinem tüýs halk tragediýasy atlandyrmak mümkin. Şeýle-de bolsa, türkmenleriň garşylyk görkezmeğiniň özi general Golowaçowa türkmenler öz hereketleri üçin „bütinleý gyrlyp gutarylmaga mynasypdyr“ diýen netijä gelmäge delil bolupdyr.

Kazaklar Ysmamyt ata tarapa giden ýomutlaryň yzyna rehimsizlik bilen düşüpdirler. Zeýkeş kölüniň ýanynda olaryň kerwenleriniň yzandan yetip, baryny uçdan tutma gyrlyp başlapdyrlar. Bu ýerde kazaklar elhenç kartina-nyň şaýady bolupdyrlar. Bosgunlar dowla düşüp, ähli zatlaryny, mallaryny taşlapdyrlar, „çuň hem batly akýan suwuň ýüzi türkmenlerden; ýaşlardan, garrylardan, aýallardan we çagalardan

ýaña ala mygyldy bolup durdy; kowup gelýän kazaklardan gaçyp, hemme kişi özüni suwa urýardy, garşydaky kenara ýetjek bolup, biderek azap çekýärdi. Bu ýerde dürli ýaşly aýal-erkek iki müň çemesi türkmen gyrlydy; olaryň bir bölegi köle gark boldy, bir bölegi kölüň töweregindäki batgalyklara batyp galdy“ (7).

Golowaçowyň jeza beriji ekspeditsiýasynyň ýanynda bolan we ol hakda jikme-jik ýazgy galdyran Mak-Gahan özüniň adatdan daşary, wagsyýana görmüşiň şaýady bolandygyny habar berýär. Sähel salymyň içinde bütin daş-töweregi ýalyn bilen tüsse gaplap, dumly-duşa ýaýrapdyr, kazaklar bolsa tüssäniň içinde elleri lowlap duran alawly edil göze görünýän ýarattlar ýaly at salýarmyşlar, salmalaryň hem diwarlaryň üstünden böküp geçip, käte bolsa atdan düşmän, öýleriň alkymyna baryp, ellerindäki ody jaýlaryň üstüne basylan sypallara degirýärmişler-de, arwah ýaly bolup, at salyp gitýärmişler. Aradan baş minut geçmänkä, lowlap duran ýalyn, gara bulut ýaly tüsse bütin töweregi gaplap alýarmyş. „Bütin ýurt ot içindedi -- diýip, Mak-Gahan ýazýar. — Men henize çenli munuň ýaly uruş görmändim, beýle uruş biziň günlerimizde gaty seçrek görmek mümkindir“ . Şeýle wakalar her gün dowam edipdir Otrýad Gazawadyň boýy bilen öz ýoluny dowam edipdir, önünden çykan zadyň baryny otlapdyr, yzynda tüsse-läp duran kül depelerinden başga zat galdyrmadyr, onuň geçip giden ýerlerinde garalyp ýatan ýalaňaç çöllük emele gelipdir

Fon-Kaufman öz maksadyna ýetipdir. „Maddy taýdan güýçden gaçan, ahlak taýdan synan ýomutlar dumly-duşa dargap gitdi“ diýip, onuň özi boýun alypdyr. Türkmenler bilen tanyşlyk „olaryň başga dile düşünmeýändiklerini“ görkezdi diýip ol aýdypdyr. Hywa hanynyň generala hat ýazyp, ony „ýomutlaryň ýeñilmegi“ bilen gutlandygy hem tötänden dälidir. „Indi olar öz başlaryna salnan gyrgynçylykdan soň aňsat aýnalyň bilmezler“ diýip ol ýazypdyr. General Golowaçowyň Hywa türkmenlerine garşy jaza beriji ekspeditsiýasy şeýle tamamlanypdyr. Olar türkmen ilatyndan kontributsiýa ýygnamagy dowam etdiripdirler.

1-nji temanyň soňy

ترکمنستان ایران

سرانجام لایحه تأسیس استان جدید بنام استان گلستان در دور دوم در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید. بدین ترتیب جمهوری اسلامی به مسئله ای تحقق عملی بخشید که رژیم شاهنشاهی از اقدام به آن خودداری نموده بود.

مسئله استان شدن ترکمن صحرا از دهه پنجاه مطرح بود. منطقه ترکمن صحرا بخاطر توان بالای اقتصادی و محل سکونت ملت ترکمن وضعیتی کاملاً متفاوت از مازندران دارد. نیمی از خاویار ایران که شهرت جهانی دارد و از صادرات مهم غیر نفتی کشور می باشد در سواحل ترکمن به دست می آید. بیشترین کشت پنبه در ایران در زمین های حاصلخیز ترکمن صحرا صورت می گیرد. ترکمن صحرا بعنوان انبار غله ایران معروف است. ترکمن ها برای حفظ این زمین های خود تلاشها و مبارزات بسیاری برعلیه روسها در سالهای ۱۹۱۶ و برعلیه رژیم شاه در سالهای متمادی داشته اند. ترکمن صحرا محل سکونت ملتی است که آداب، رسوم و زبان خاص خود را داراست. هرچند که این ملت عضوی از جامعه واحد ایران است ولی دارای تفاوتهای گسترده فرهنگی و اجتماعی با همسایگان خود در داخل ایران می باشد. این تفاوت اجتماعی و اقتصادی برای ترکمن صحرا حداقل لزوم تشکیل استان مستقلی را می طلبد. رژیم شاه از این توان اقتصادی و وضعیت اجتماعی - اقتصادی منطقه بخوبی آگاه بود. وی نمیخواست و نمیتوانست که استان ترکمنستان از مناطق ترکمن نشین

تشکیل یابد. اما مسئله لزوم مستقل شدن این منطقه را نفی نمی کرد. بدین خاطر بود که گرگان همیشه بعنوان یک فاکتور ایمنی برای رژیم در این رابطه مطرح بوده است. از آنجایی که رژیم شاه نمیخواست مسئله ترکمنها بیشتر حاد گردد فقط به تشکیل ادارجات کلّ گرگان و گنبد، که مرکز آنها نیز در گرگان بود، بسنده نمود و مسئله مسکوت گذاشته شد.

در سالهای اخیر دوباره این مورد مطرح گردید که جمهوری اسلامی بدون صرف وقت و با فوریت تشکیل استان گلستان به مرکزیت گرگان را به تصویب رساند. دلایل عمده این امر میتواند به قرار زیر باشد:

- ۱- علاوه بر اینکه اکثریت جمعیت گنبد ترکمن هستند، سنی مذهب بوده که مذهب رسمی کشور نمی باشد.
- ۲- در سالهای بعد از انقلاب ۵۷ تلاشهای حق طلبانه فراوانی در جهت احقاق حقوق ملی از جانب ترکمنها بعمل آمد که به مقابله با رژیم حاکم انجامید.
- ۳- ترکمنها تا حد ممکن بایستی بیشتر تجزیه کردند. آنها را نمیتوان ز صحنه اجتماعی ایران حذف کرد. پس بایستی تضعیف کردند. بنا براین در استان جدید تقسیم بندی شهرها آنچنان صورت گرفته که روستاهای ترکمن نشین در حاشیه شهرهای ترکمن نشین مانند آق قلا و بندرترکمن در محدوده شهرهای فارس نشین مانند گرگان، کردکو و یا علی آباد قرار گرفته اند. در صورتی که این روستاها سابقاً از نظر داری تابع این شهرهای ترکمن نشین بودند. با این شرایط در انتخابات مجلس و غيره رأی ترکمنها شکسته شده، بی تأثیر گشته

و قدرت رقابت حداقل را هم از دست می دهند.

۴- پذیرش یک شهر ترکمن نشین مانند گنبد به عنوان مرکز استان با وجود یک کشور مستقل ترکمنستان در همسایگی آن غیرقابل قبول است. این میتواند از نظر الترا شوونیستهای فارس به منزله اقدامی برای تجزیه ایران تلقی گردد.

برخی از جمعیتها و شخصیتها حضور حجت السلام نورمفیدی، نماینده امام، در گرگان را دلیلی برای مرکزیت گرگان، بنابه نوشته روزنامه های ایران، دانسته اند. آنها در روزنامه های خود به قلب واقعیتها پرداخته و گرگان را همان جرجان قدیم اعلام کرده اند. در صورتی که گرگان سابقاً استرآباد نام داشته و هیچ ربطی به جرجان قدیم، که خرابه های آن در کنار شهر گنبد واقع است ندارد. آنها در روزنامه ها هرچه خواستند نوشتند. ولی در باب اینکه چرا گنبد نمیتواند مرکز استان ترکمنها باشد صحبتی بمیان نیامد. در صورتیکه در زمان شاه مقالات فراوانی از جنبه های اقتصادی و اجتماعی در دفاع از مرکزیت گنبد منتشر گردیده بود. این بار آنها بسیار یکجانبه به قاضی رفته اند. این اقدام جمهوری اسلامی علاوه بر اینکه کاملاً جنبه ضد ملی دارد از نظر اداری و عمرانی نیز تأثیرات بسیار مخربی نیز میتواند برجای بگذارد.

در زمانی که ساری مرکز استان و مرکز تخصیص بودجه های عمرانی بود، بسیاری از بودجه های عمرانی مناطق ترکمن نشین در بین راه اداری به مناطق

بقیه از صفحه قبل

ترکمنستان . . .

فارس نشین تغییر مسیر داده می شد. بودجه راه اندازی تلفن خودکار شهر کمش دغه سر از بندگز در می آورد و یا بودجه های عمرانی بندر ترکمن به کردکو انتقال می یافت. نمونه های فراوان در این باب میتوان یافت. اکنون با مرکز شدن گرگان عملاً تعیین سرنوشت وضعیت منطقه ترکمن نشین بدست افرادی سپرده میشود که تقابل و حساسیت بیشتری نسبت به ترکمنها، بعلت همسایگی و سوابق برخورد های تاریخی با یکدیگر، در مقایسه با مرکز نشینان ساری دارند. اکنون تلاش برای تغییر مسیر برنامه های عمرانی و آبادانی و برنامه های اقتصادی از جمله ایجاد مراکز صنعتی لازم نخواهد بود. چون خود برنامه گذار شده اند و آتظوری پیش خواهند برد که باب میل خود باشد. این نیز در حالی است که تمامی مسئولین ریز و درشت در کل ترکمن صحرا غیر ترکمن و اکثراً غیربومی نیز هستند. این وضعیت بی اعتمادی به ترکمنها از زمان تشکیل سیستم اداری در منطقه بیسابقه بوده است. عدم اعتماد و انقیاد یک ملت به این شکل بالاترین حد یک سیاست شوونیستی و فارس گرایی میباشد. رژیم حاضر میشود که یک ترکمن دست نشانده خود را بعنوان مشاور یک وزارتخانه بکمارد وئی حاضر نمیشود که همان فرد را مسئول یکی از ادارات منطقه نماید.

تشکیل استان گلستان، که اکثریت جمعیت آن ترکمن هستند، بمرکزیت گرگان اقدامی مشخصاً بر علیه ملت ترکمن است. این اقدام تقابل فرهنگی در منطقه را شدت و حدت بیشتری خواهد بخشید.

در بحث های دور اول مجلس این طرح ابتدا بنام استان کرگان مطرح شده بود که بعداً در دور دوم، بنام استان گلستان، نام جنگلی در منطقه، تصویب شد. اکنون در نشریات محلی که در شمال ایران انتشار می یابد، جاروجنگالی برپاست که چرا به نام استان کرگان تصویب نشده و چرا این استان گلستان نام گرفت.

نیروهای اپوزیسیون، نیروهای مدافع «حفظ تمامیت ارضی ایران»، در نشریات خود از جمله کار، کیهان لندن، نيمروز این خبر را بمانند یک خبر ساده بی اهمیت درج نمودند. آنها یکبار دیگر نیز نشان دادند که از واقعیت ها و پیچیدگی های جامعه ایران بسیار فاصله دارند. هیچکدام از آنها اهمیت این مسئله و اثر منفی ای که در آینده سرنوشت ایران میتواند داشته باشد و ماهیت عملکرد گردانندگان این توطئه علیه ملت ترکمن را ندیدند و یا نخواهند بیند. قابل توجه اینکه سازمان اکثریت در کار شماره ۱۲۰، ۱۷ آبان ۷۴ در خبری بمناسبت هزارمین سالگرد برج کبکد قابوس مینویسد که برج قابوس در شهر کبکد کاوس در استان کرگان قرار دارد!! اینکه چرا و چگونه این سازمان قبل از تصویب در مجلس شورای اسلامی، استان کرگان را به رسمیت شناخته جای تعجب دارد.

ترکمن صحرا منطقه وسیعی است که از دریای خزر شروع شده و تا بجنورد ادامه می یابد. بایستی که سرزمین ترکمن، ترکمن صحرای کنونی باضافه آن مناطقی از سرزمین ترکمن که در زمان رژیم شاهنشاهی برای تقسیم این ملت به خراسان واگذار شده است و بخصوص اکنون که تقسیمات استانی در استان خراسان نیز صورت می

پذیرد، به استان واحدی تبدیل گردد. این گامی خواهد بود به نفع تمامی ملت های ایران و در خدمت بهبود روابط آنها در چارچوب کشوری واحد. این طرح تقسیم بندی بر علیه منافع ملی ایران بوده و دیر یا زود بایستی لغو گردد.

اپوزیسیون مترقی ایران اگر که واقعا خواستار حفظ داوطلبانه ایران واحد، رشد و تعالی آن باشند و اگر که مدافع ملت های ساکن ایران باشند و اگر که مدافع حقوق بشر در ایران باشند، بایستی که چشم به این امر ضد ملی نبسته و به سادگی از آن نگذرند. واقعیات این منطقه بسیار پیچیده هستند و آن را نباید با تشکیل استان جدیدی مثلاً در استان خراسان یکی گرفت.

متراد

ادامه از صفحه ۵

Bellikler:

- 1- Сборник " Присоединение" С. 100
- 2-Şol ýerde
- 3-Мак Гахан, Военные действия
- 4-Ol, ýaňsýlasynlar diýen ýaly, öz adynyň uzyna bahadur-batyr diýen sözi goşupdyr.
- 5-Mak-Gahan, Görkezilen iş,s. 259
- 6-Şol ýerde
- 7-M. A. Terentiýew, Görkezilen iş, t. 2, s. 272-273

ekspeditsiýa: Ýörite tabşyryk boýunça bir topar adamyň bir ýere gitmekligi. siýahatý

kontributsiýa: Harby, syýasy. Ýeňilen döwletiň ýeňilen döwlete töleýän puly.

rota: Harby, pyýada kiçi goşun bölümi.

otrýad: Harby, ýörite goşun toparý

ترکمنستان کشور است ثروتمند با مشکلات فراوان اقتصادی، سیاسی و اجتماعی

هیچگاه در دهه اخیر نام ترکمنستان اینگونه در عرصه بین المللی مطرح شده است. این کشور که از ذخایر زیرزمینی خصوصاً گاز و نفت بسیار است در دوران کنونی از دیدگاه شرکتهای نفت جهانی به کویت دیگر در آسیای میانه شهرت یافته است. به همین خاطر هر چند بار جراید بین المللی پیرامون تحولات گاز و نفت این کشور صفحاتی را به خود اختصاص میدهند.

هر چند ترکمنستان کویت آسیای میانه است ولی این کشور با چهار و نیم میلیون جمعیت از اقتصاد فوق العاده ضعیفی برخوردار است. این کشور که در سال ۱۹۹۱ با تولید ۸۴ میلیارد متر مکعب گاز بعد از روسیه آمریکا و کانادا چهارمین کشور دنیا در عرصه تولید گاز بود حال تولیدات این کشور بعد از فروپاشی شوروی تحت تأثیر تحولات سیاسی در منطقه شدیداً کاهش یافته است. بی شک قسمت بیشتر گاز تولید شده در ترکمنستان در سالهای پیشین به روسیه و به دیگر کشورهای تازه به استقلال رسیده خصوصاً به کشور اوکراین صادر شده و میشود. کشور اوکراین که وضع اقتصادی اش چندان تفاوتی با وضع اقتصادی ترکمنستان ندارد و برای به گردش انداختن صنایع خود شدیداً به گاز و نفت ترکمنستان محتاج است سالهاست بابت خرید گاز از ترکمنستان میلیاردها دلار به این کشور بدهکار میباشد. در ماه مه سال گذشته

ترکمنستان به علت افزایش بدهی های اوکراین فروش گاز خود را به این کشور قطع میکند. تویلی قوربانف وزیر تجارت خارجی ترکمنستان میگوید: ما مبیایستی این کار را میکردیم چونکه به نظر میآید اوکراین پولی ندارد به ما پرداخت کند. تا به حال کشور اوکراین با اقتصاد از هم پاشیده اش توانست ۴۰ درصد از بدهی های خود به ترکمنستان را با صدور ماشینهای دست دوم سوئدی و دیگر کالاهای به درد نخور حل کند. اکتبر سال ۱۹۹۷ این دو کشور پیرامون نحوه پرداخت بدهی های اوکراین و از سرگیری فروش گاز ترکمنستان به موافقت میرسند. قابل توجه است که وضع اقتصادی کشور اوکراین چندان تفاوتی با وضع اقتصادی ترکمنستان ندارد. ۵۲ درصد از جمعیت اوکراین در فقر بسر میبرد. نود درصد از اهالی این کشور پول ندارند قبض برقشان را پرداخت کنند. اگر مردم پولی نداشته باشند که قبض برقشان را پرداخت کنند بنابر این شرکتهای برق پولی ندارند که برای تامین انرژی مواد سوختی یعنی گاز و نفت بخرند. با توجه به وضع اقتصادی اوکراین حال این کشور چگونه میتواند بقیه بدهی هایش را پرداخت کند. یا که باز هم میخواهد با صدور ماشینهای سوئدی آن را پرداخت کند. اگر چنین باشد بعد از چند سال ترکمنستان پر از ماشینهای سوئدی و دیگر کالاهای بنجل میشود. یکی از مشکلات اقتصادی که در حال حاضر ترکمنستان با آن روبروست انتقال گاز و نفت خود به بازارهای بین المللی میباشد. ترکمنستان همانند دیگر کشورهای آسیای میانه توسط قدرتهای منطقه احاطه شده است. هر یک از این کشورها برای دستیابی به این بازار به این قدرتها وابسته میباشند. در حال حاضر ترکمنستان برای دستیابی به این بازار به روسیه وابسته میباشد. در نتیجه نقش مونوپولی روسیه بر خط لوله گاز و نفت موجود تولید گاز ترکمنستان از ۸۴ میلیارد متر مکعب در سال ۱۹۹۱ به ۲۶ میلیارد متر مکعب در سال ۱۹۹۶ تقلیل

یافته است. ناکفته نماند که روسیه در عرصه صدور گاز رقیب ترکمنستان است. بنابر این روسیه انتقال گاز و نفت خود را از طریق خط لوله موجود در اولویت قرار میدهد. از طریق خط لوله موجود گاز و نفت ترکمنستان هرگز به بازارهای بین المللی نمی رسد زیرا که خود روسیه گاز و نفت این کشور را به قیمت خیلی پایین خریداری میکند و به دو برابر قیمت خرید به کشورهای دیگر میفروشد. برای اینکه ترکمنستان توسط روسیه ضربه فنی نشود این کشور سعی میکند گاز و نفت خود را از طریق دیگر کشورهای منطقه به بازارهای بین المللی برساند. در ماه دسامبر سال پیش خط لوله گاز از ترکمنستان به شمال ایران کشیده شد. این خط لوله چاه گاز کرچه در ترکمنستان را به شهر کردکوی در ایران وصل میکند. از طریق این خط لوله گاز که در سال ۱۹۹۵ مورد احداث قرار گرفته است ترکمنستان سالانه ۴ میلیارد متر مکعب گاز به ایران صادر میکند. انتظار میرود که صادرات گاز این کشور به ایران در سال ۲۰۰۶ به ۸ میلیارد متر مکعب در سال افزایش یابد. دسامبر سال پیش درست یک روز بعد از اتمام احداث و بهره برداری از خط لوله گاز بین ترکمنستان و ایران. این کشور برای انتقال گاز خود از طریق ایران به ترکیه و از آنجا به اروپا با این دو کشور قرارداد بست. به دنبال این سه کشور از کنسرن نفت هلند و بریتانیا "شل" خواستار شدند که مطالعاتی را برای احداث یک خط لوله برای انتقال گاز ترکمنستان به اروپا انجام دهد. ناکفته نماند که چند ماه پیش هم خبر موافقت آمریکا برای انتقال گاز ترکمنستان از طریق ایران به ترکیه در راس خبرهای مطبوعات و رسانه های بین المللی بود. به نظر میآید که آمریکا با انتقال گاز ترکمنستان از طریق ایران به ترکیه در قانون تحریم خود بر علیه ایران استثنا قایل میشود. بعد از این

خبر بسیاری از

بقیه در صفحه بعد

ترکمنستان کشوریست...

شرکت‌های نفت کشورهای خارجی از جمله شرکت نفت توتال فرانسه، گازپروم روسیه و پتروناس مالایا با ایران قراردادهای نفتی و گازی امضا نمودند و کنسرن نفت هلند و بریتانیا "شل" با ترکمنستان برای انتقال گاز این کشور از طریق ایران به اروپا به مذاکره پرداختند. اما دیری نپایید که آمریکا موافقت خود با عبور خط لوله گاز ترکمنستان از ایران را انکار کرد. آمریکا دید که شرکت‌های نفتی دیگر کشورها به گازو نفت منطقه علاقمندی بیش از حد نشان می‌دهند بلافاصله اعلام کرد که هنوز هم بر قانون تحریم خود بر علیه ایران پا فشاری میکند. آمریکا امیدوار بود که با قانون تحریم خود ایران را به زانو در آورد. ولی حقیقت این است که کشوری چون ایران با وضعیت استراتژیکی خود و شرایط سیاسی و جغرافیایی جدید بوجود آمده در منطقه باعث گردید که آمریکا با ملایمت بیشتری نسبت به ایران رفتار کند. کشورهای آسیای میانه که از ذخایر زیر زمینی عظیمی برخوردار هستند در دوران کنونی از اهمیت خاصی برخوردارند. خصوصا مساله احداث خط لوله برای انتقال نفت و گاز این کشورها دارای جنبه های استراتژیکی یافته است. این مساله از لحاظ اقتصادی و سیاسی برای ایران حائز اهمیت فراوان میباشد. در درجه اول تولیدات آینده کشورهای آذربایجان، قزاقستان و ترکمنستان که دارای ذخایر غنی نفت هستند سرازیر بازار آسیا و خاور دور خواهد شد و ایران پل طبیعی بین دریای خزر و خلیج فارس بوده واحداث خط لوله از طریق ایران برای حمل نفت خام تولیدی کشورهای آسیای میانه در اطراف دریای خزر جهت صدور از خلیج فارس به بازارهای آسیا و خاور دور منطقی ترین و اقتصادی ترین راه خواهد بود مقدار پولی هم که ترکمنستان از فروش گازو نفت بدست می‌آورد صرف ساختن

کاخ ریاست جمهوری، هتل‌های مدرن، مساجد و دیگر پروژه های گران قیمت شده و میشود. کاخ ریاست جمهوری با ستونهای مرمری و با مناره های طلایی، هتل‌های مدرنی به منظور جذب توریست در شهر عشق آباد ساخته شده است و مسجد بی نظیری که در بالای کوک دپه احداث شده گواه بر آن میباشند. هزینه ساختمان کاخ ریاست جمهوری ۶۰ میلیون دلار است. سی هتل مدرنی که در حومه عشق آباد ساخته شده، اکثرا خالی از توریست میباشند. دو سال پس از کشایش این هتلها قیمت اتاقهای آن از ۲۰۰ دلار به ۶۵ دلار تقلیل یافته است. چهل کیلومتر خارج از شهر عشق آباد در بالای کوک تپه مسجد عظیم و بی نظیری به کنجایش ۲۲۲۰ نفر ساخته شده. بنا به ادعای مقامات دولتی ترکمنستان هزینه احداث این مسجد ۴۰ میلیون دلار میباشد. تمامی این پروژه های گران قیمت به دستور نیازف توسط شرکت فرانسوی ساخته شده است. یکی از ژورنالیست های محلی میگوید: تمامی اینها پول برپاد رفته میباشد. مسجدها خالی هستند و خالی خواهند ماند زیرا که نقش اسلام در اینجا خیلی محدود میباشد. مسجدی که در کوک دپه ساخته شده است درست در جایی ساخته شده که در سال ۱۸۸۱ ارتش تزاری روس ها هزاران ترکمن را قتل عام کرد. پس از سال ۱۹۹۱ نبرد خونین کوک دپه هر سال در ترکمنستان تجلیل میشود. یکی از اعضای اپوزیسیون میگوید: نیازف با تجلیل از واقعه خونین کوک تپه توانست برای سرکوب جنبشهای اپوزیسیون به نفع خود استفاده کند. در حال حاضر هم سعی میکند موضع خود را بمثابة سردار کل ترکمنها تثبیت کند. بعد از فروپاشی شوروی نیازف توانست بلافاصله خودش را با شرایط موجود تطبیق بدهد. در اولین هفته فروپاشی کمونیسم پرچم داس و چکش پایین کشیده شد و کادرهای حزب کمونیست ترکمنستان تحت رهبری نیازف با تغییر نام حزب کمونیست به حزب دمکرات ترکمنستان و با برداشتن مجسمه های

لنین و جایگزین کردن مجسمه های ترکمن باشی بدون اینکه آب از آب تکان خورده باشد مقام های خودشان را حفظ می کنند. در حالیکه عشق آباد و حومه آن با احداث پروژه های گران قیمت زینت داده میشود در شهرهای دیگر ترکمنستان فقر، دزدی و فساد بیداد میکند. ترکمنستان در اصل به یک کشور ناشی جاجک ایچی موجد تبدیل شده است. کپگاهی نیز در نتیجه نارضایتی های مردم ناآرامی هایی هم بوقوع می پیوندد. مثلا در شهر مرو و در دیگر شهرهای ترکمنستان در سال ۱۹۹۶ در نتیجه کمبود نان ناآرامی های خودجوش بوقوع پیوست. ولی این ناآرامی ها مانند تظاهرات معروف ۱۲ ژوئن ۱۹۹۵ که صدها نفر در عشق آباد بر علیه سیاست نیازف تظاهرات کرده بودند از سوی ماموران امنیتی نیازف سریعاً سرکوب گردید. در ترکمنستان اپوزیسیون سازمان یافته ای وجود ندارد. مخالفان دولت ترکمنستان مدتهاست عازم روسیه. سوند و دیگر کشورها شده اند. چند گروه اپوزیسیون مخفی مانند حرکت ۱۲ ژوئن و حزب لیبرال دمکراتیک که سال پیش تاسیس شده است وجود دارد. اما این گروهها چندان سازمان یافته و فعال نیستند علتش هم این است که این گروهها از سوی سازمان امنیتی نیازف (KNB) شدیداً کنترل میشوند. در حال حاضر رهبران اپوزیسیون ترکمنستان در خارج به جای همصدایی با اعتراضات درونی به سر و کله همدیگر میزنند. تا زمانیکه مخالفین رژیم ترکمنستان در مسکو، سوند به عنوان اپوزیسیون در داخل مطرح نشوند نیازف حال به هر نامی هم که باشد بر زمین خود محکم خواهد نشست.

بورس از آغاز تا به امروز

منشأ بورس به معنی دیدارهای منظم تجارتهای به قرن پانزدهم میلادی و اتفاقاً مکانی به همین نام در بلژیک بنام بروکه (Brüge) برمیگردد. در این میدان (terbuerse) ترپونرسه تجار ثروتمند گروهی می آمدند تا معاملات خود را انجام دهند. میدان نام خود را مدیون تجاری بنام ترپونرسه بود که در این میدان سکونت داشت. ازجانب دیگر بورسا (bursa) در لاتین بمعنی کیف پول میباشد. بازارهای کالا و نمایشگاهها در قرون وسطی در واقع پیش درآمد بورس بودند. معاملات بورس در مقایسه با نمایشگاهها بهتر بودند. گرچه نمایشگاهها بطور منظم، اما بندرت برگزار میشدند. چرا که کالاها و فراورده هائی که در بازار عرضه میشدند، مبیایستی از نقاط دوردست حمل میشدند. همگونی در دستیابی کالاها گذار از بازار به بورس را سبب گردید. رایج ترین وسیله پرداخت در آنزمان در کنار سکه های طلا و نقره، سفته بود. برتری این اوراق در این بود که قابل تبدیل و مورد قبول در همه جا بودند. طبیعتاً حمل اوراق خیلی آسانتر از حمل طلا و نقره از مکانی به مکانی دیگر بود. این اوراق بهادار ضمن فراهم آوردن امکان تبادل پولهای مختلف تجلی کر شکلی از وام بودند. بورس بروکه (Brüge) بورس واقعی نبود چرا که در آنجا تنها تجار ایتالیائی برای انجام امورات خود دور هم جمع میشدند. بورسی که در سال ۱۶۶۰ در آنتورپن (Antwerpen) تشکیل شد، همانندی زیادی با بورس در معنای امروزی داشت. زیرا که تجار ملل مختلف در آن حضور داشته و معاملات خود را که بطور اعم عبارت از ادویه جات بود، در آنجا انجام میدادند. دیری نپایید که بورس آنتورپن (Antwerpen) اهمیت خود را در مقابل بورس آمستردام از دست داد. بورس آمستردام از بسیاری نکات شبیه بورس اوراق بهادار امروزی

بود. در آن هنگام آمستردام مرکز مالی اروپا بود. اواخر قرن شانزدهم و اوایل قرن هفده همگام با گسترش استعماری قدرتهای دریائی انگلستان، پرتغال، اسپانیا و هلند مصادف با تشکیل شرکتهای بزرگ تجاری بود. شرکتهای سهامی، با سهیم شدن مردم عادی به منظور دستیابی به سرمایه اولیه بزرگ و ایجاد امکان سرمایه گذاریهای عظیم، ساختن کشتیهای بزرگ دریانوردی، بوجود آمدند. برای اولین بار در سال ۱۶۰۲ در هلند شش شرکت کوچک رقیب در هم ادغام شده و کیپانی هند شرقی را بنیان گذاشتند. سهام این شرکت به مردم عادی فروخته شد. هر کس میتوانست در حد توان مالی خود سهم یا سهامی از شرکت خریده از جمله سهامداران محسوب گردد. آنزمان هم تقسیم سود به نسبت سهام همانگونه که امروزه رایج است، معمول بوده است. میزان این سود قابل توجه بوده و گاهی مقدار آن معادل هفت تا بیست و پنج درصد سرمایه اولیه بود. سالهای بعد اقتصادی هم سودی بر سهام تعلق نمیگرفت. بدین ترتیب شرکتهای سهامی وارد بازار بورس شدند. این بدین معنی است که در واقع شرکت سهامی عملاً بفروش میرفت. عبارت دیگر سرمایه اولیه شرکت به تعداد سهامی که برای آن در نظر گرفته شده، تقسیم شده و بر پایه آن قیمت هر سهام تعیین میگردد. نوسانات قیمت یک سهم در ارتباط مستقیم با موفقیت و یا عدم موفقیت شرکت مربوطه در بازار میباشد.

بازار سهام

متناسب با جنس و نوع هر کالایی بازاری برای تبادل آن وجود دارد. مثل بازار میوه، نمایشگاه صنعتی، بورس سنگهای قیمتی، مزایده آثار هنری و غیره. اهداف اینگونه بازارها جمع آوری در حد ممکن کثیر خریداران و فروشندگان این نوع کالاها در مکانی واحد میباشد. از طرف دیگر این نوع بازارهای بزرگ مکانی برای مقایسه قیمتهاست. همانگونه که یک مصرف کننده معمولی در سوپرمارکت دنبال ارزانهترین قیمت برای کالای مورد نظر خود میگردد، تاجر حرفه ای هم در جستجوی فرصت

مناسب است. به بیان دیگر تجار بورس باید همواره سوار بر جریان باشند. چرا که در معاملات خرید و فروش سهام دوام قیمتها بعضاً چند ثانیه بیشتر طول نمیکشد. لازمه پول درآوردن از طریق خرید و فروش سهام وجود امکانی است که توسط آن بتوان هر لحظه در جریان تحولات بازار قرار گرفت. بازار بورس ضمن فراهم آوردن این امکان، مکانی است برای رویارویی عرضه و تقاضا و تعیین قیمت روز.

داکس (DAX) و داو جونز (DOW Jones)

داو جونز و داکس از جمله بهترین شاخصها برای درک روند بازار بورس میباشند. از سال ۱۸۹۶ به بعد بیلبلس روزانه داو جونز اعلام میگردد. روزنامه نگاران، چارلز هنری داو و ادوارد دیوید جونز بنیانگذاران مجله معروف وال استریت، مجله مالی آمریکا، مبتکر آن بودند. جونز بعدها به صفوف دلان بورس پیوست. داو جونز سی شرکت بزرگ آمریکایی را در خود جای داده است که در برگیرنده یک پنجم کل سهام شرکتهای موجود در آمریکا به ارزش هشت بیلیون دلار میباشد.

داکس

داکس در سال ۱۹۸۸ از جانب روزنامه بورس، بورس فرانکفورت، مجمع همکاری مالی اوراق بهادار آلمان، بنیان گذارده شد. سی شرکت اساندارد آلمانی که بیشترین سرمایه را پشتوانه خود دارند، داکس را تشکیل می دهند. در واقع داکس شاخص بیانگر رشد عمومی شرکتهای سهامی آلمان میباشد.

ارزش سهام

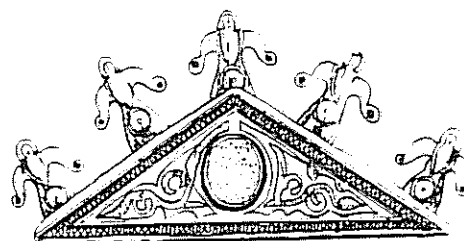
نوسانات ارزش سهام همیشه موضوعی داغ و مورد بحث بوده است. عوامل موثر در

این تغییر و تحولات شدید کدامند؟ چگونه است که یک سهم در عرض یکروز بی ارزش میگردد و در ساعات و دقائق بعد ارزش پیدا میکند. ارزش سهم چیزی غیر از قیمتی نیست که در لحظه معامله میشود و همانطور که واضح است عامل اصلی تعیین کننده قیمت عرضه و تقاضا میباشد. در اساس توافق خریدار و فروشنده سهم بر سر قیمت واحدی، مبنای تعیین قیمت میباشد. در بازارهای بورس امروزه کلیه سهام خریداری شده و یا بفروش رفته در عرض روز، در همانروز توسط مرکز واحدی جمع بندی شده اعلام میگردد.

اصول دهکانه طلائی

بمنظور آشنایی افرادی که تازه وارد بازار بورس میشوند، رعایت اصول دهکانه زیر از جانب انجمن دفاع از صاحبان اوراق بهادار آلمان توصیه شده است.

- ۱- حداقل سرمایه گذاری حدود ده هزار مارک
- ۲- این سرمایه نباید از طریق وام تهیه شده باشد
- ۳- سرمایه گذاری درازمدت
- ۴- پراکندن ریسک (خرید سهام مختلف)
- ۵- سرهیز از خریدن سهامی که فاقد سود سهام میباشد
- ۶- خرید سهام با شاخص های استاندارد مثل داو جونز و داکس
- ۷- ارجحیت دادن به خرید سهامی که رسماً و تحت نظر ناظران بازار بورس معامله میشوند
- ۸- عدم تعجیل در فروش سهام در مواقع ستراسی
- ۹- عبور با کارشناسان امور
- ۱۰- اطلاعات، اطلاعات، اطلاعات

بحران ماههای اخیر در بازار بورس

ماههای اخیر شاهد نزول برق آسیای شرقی پول رایج کشورهای آسیای جنوب شرقی بود. علل این سقوط همانا عوامل شکوفایی اقتصادی این کشورها یعنی در ساختار اقتصادی این کشورها نهفته است. بزبان ساده کشورهای آسیای جنوب شرقی قوانین بازار را نادیده گرفتند. سهم این کشورها در اقتصاد جهانی از سال ۱۹۵۰ تا بحال از ۱۷ درصد به ۲۰ درصد رسیده و میزان رشد اقتصادی سالانه آنها هشت درصد بوده است. در سالهای اخیر بدهی خارجی این کشورها هواره در حال افزایش بوده است. میزان بدهی خارجی سرانه این کشورها از سال ۱۹۹۲ تا سال ۱۹۹۷ به قرار زیر میباشد.

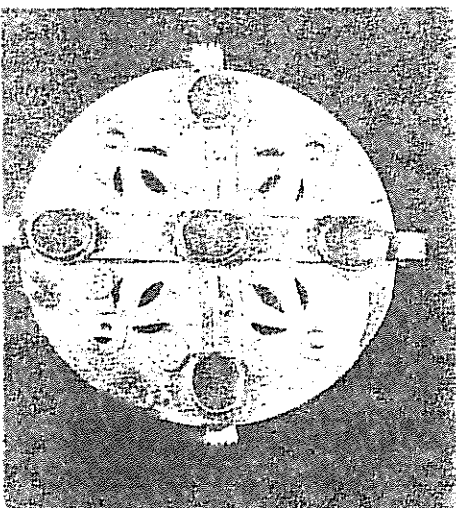
۱- ژنوسا از ۱۵۵۱ دلار به ۲۰۷۶ دلار، تایلند از ۷۳۶ دلار به ۱۵۱۱ دلار، مالزی از ۱۳۲۷ دلار به ۱۷۵۶ دلار، اندونزی از ۵۷۵ دلار به ۶۱۷ دلار

علل رشد سریع اقتصادی این کشورها را باید در آموزش بصر، شار بیستر نازکران، سرمایه گذاری زیاد، بناویری کلیه نیروها در بازار ناز از حلقه شاستن شارنران شاوروری در نازخانجات است. عامل ذکر است نه بنار ضری این نیروها در این حد فقط در کشورهای در حال رشد صحن است. سرابیری سرمایه ها به شرق دور شما به زمانی ادامه داشت که مزاد باین برای تولید ارض مامل شست سرمایه بود. تا باه زمین سطح ریشی در سن ششورها، بدیت رفایت شاهنای بیستی در شامل کشورهای اروپای شرقی و چین پس آمد.

سرمایه شماران الترابوهای دیگری پیدا کردند. "جایی که استان تولید ارزتر وجود داشت" سران کشورهای آسیای جنوب شرقی با امید سرابیری ابدی سرمایه های خارجی بدین کشورها از قافله عقب ماندند و به جای احضار اقتصاد

کشور با نیازهای بازار امروزی، با دست اندازی به اندوخته های ارزی کشور، با خرج میلیاردها دست به اجرای پروژه های پر سر و صدا نمودند و بجای بهسازی ساختار بنیادی اقتصاد، با به فساد کشیدن سیستم بانکی، رونق مصنوعی به معاملات املاک دادند. اقتصادی که پایه و اساس مدرنیته کردن آن از بالا باشد تا زمانی قدرت حیات دارد که تولید ارزان و پروژه های بزرگی چون ساختن سدها و فرودگاهها محرك رشد آن باشد. گذار به مراحل بفرنج تولیدی مثلا در زمینه مالی و تکنولوژی ارتباطات لازمه خلاقیت، آموزش همه جانبه و حق تصمیم گیری ینکایک عوامل موثر در اقتصاد میباشد. مدتهاست که دامنه خرید و فروش با پول از مرزهای خود گذشته است. در حال حاضر حجم معاملات روزانه با پول معادل ۵۰ برابر ارزش کالاها و خدماتی است که در سطح کشورها جابجا میشود. از سال ۱۹۸۰ تا بحال سرمایه جاری در بورس افزایشی به میزان ۱۲۸۸ درصد داشته است. در صورتی که در همین زمان رشد اقتصادی کشورهای صنعتی ۶۰ درصد بوده است.

شارنسانان اقتصادی سر این مقدمه اند که اساس بحران پولی کشورهای آسیای جنوب شرقی در سادن بنای تولیدی با نشه بر سرمایه خارجی و سود خریدار برای این تولیدات سنت است.

نزدیکی سیاسی ترکمنستان به ایران

در ماههای اخیر چرخش خطرناکی در سیاست های ترکمنستان در عرصه های سیاسی و دینی و مذهبی روی داده است. نقطه عطف این چرخش با صدور گاز کرپچه از طریق ترکمنصحرا به شهر کردکوی بود. این رویداد در پیام سال تحویل نیازوف به عنوان بزرگترین رخداد در تاریخ ترکمن ها قلمداد شد و به ترکمن ها قول آینده طلایی داده شد. در تاریخ شش ساله استقلال ترکمنستان ۱۶ بار بین روسای جمهور دو کشور دیدار به عمل آمد و با این وجود در سیاست های خارجی و داخلی ترکمنستان گرایشی به سیاست های تنوکراتیک جمهوری اسلامی ایران مشاهده نمیشد. این نه فقط بخاطر انزوای ایران از سوی آمریکا، بلکه سیاست های لایک کشورهای آسیای میانه و بویژه ترکمنستان بود، که از سوی مسکو نیز تحمل می شد. ترکمنستان در بین کشورهای آسیای میانه در هیچگونه قراردادهای یا پیمانهای نظامی شرکت نکرده و از ارسال نیروهای نظامی خود در چهارچوب نیروهای حافظ صلح کشورهای مشترک المنافع به تاجیکستان خودداری ورزید. سیاست خارجی ترکمنستان در طول شش سال استقلال نزدیکی به مسکو و ایران بوده است موید این امر اتخاذ سیاست های مشترک در رابطه با حل مسائل حوزه دریای خزر از سوی این سه کشور است. ترکمنستان پاسداری از مرزهای دریایی خود را به افسران روسی سپرده و هنوز ارتش روسیه در کشور حضور دارند. این در حالی است که روسیه کما فی السابق به این کشور اجازه صدور گاز از لوله های خود را نیدههد. پرداختن بدهی از سوی اوکراین و سودجویی بیش از حد روس ها از صادرات گاز ترکمنستان و

درخواست ناعادلانه آنها از ترکمنستان مبنی بر صدور گاز خود با نرخ بسیار پایینتر از بازار بین المللی موجب شد که ترکمن ها چاره ای دیگر بیاندیشند. در اوایل سال جاری صادرات گاز ترکمنستان به ایران آغاز شد. هم اینک اهمیت ترکمنستان نه تنها در منطقه بلکه در بازار جهانی نیز افزایش یافته. پس از این واقعه بود که نخست وزیر روسیه پی درنگ به عشق آباد شتافت تا ترکمنستان را تشویق به صادرات گاز از لوله های نفتی خود نماید. بدنبال آن رئیس جمهور اوکراین به ترکمنستان رفت تا ترکمنستان به صادرات گاز خود به اوکراین را از سر بگیرد. هیاتی از اتحادیه اروپا نیز به عشق آباد سفر کرد. تری یوپ رئیس هیات اروپایی در پایان دیدارش میگوید: صدور گاز ترکمنستان به اروپا تأثیر زیادی در اقتصاد اروپا دارد و راه اندازی خط لوله گاز از طریق ایران شرایط جدیدی ایجاد خواهد کرد که در آن همه دی النفع هستند. در این میان ایران نیز به تبلیغ خود در جهت جلب حمایت دیگر جمهوری های حاشیه خزر افزود. آنچه که در این میان باعث تعجب و شگفت ناظران سیاسی گشته، آن است که سفر مراد نیازوف به دنباله روی از سیاست های ایران پرداخته و دست از سیاست های گذشته خود کشیده است. نیازوف از ترکمن ها خواست که به امور دینی بپردازند. بدنبال آن رسانه های گروهی ترکمنستان بیز دست به تبلیغات مذهبی زدند و پیاپی از تلویزیون مش اباد فیلم های مذهبی و آموزش فرایض دینی پخش کردند که در آن آداب سازگاری تشریح می شد. نیازوف ضمن دستور ساختن مساجد در روستاها و شهرهای ترکمنستان روز نید فطر را تعطیل رسمی اعلام کرد. سیاست های جدید ترکمنستان نزدیکی کام به کام بوده و در جهت جلب رسالت ایران انجام میگیرد. مسلماً ایران از لحاظ اقتصادی و ارتباطاتی برای اقتصاد ترکمنستان اهمیت ویژه ای دارد.

به یاد ۱۹ بهمن ۱۳۵۸

نزدیکی سیاسی ...

ادامه از صفحه ۴

جایگاه زبان و ...

همچنین نام آتناوردی (آتناوردی) معادل خدای بردی (خداوردی) و یا الله - بردی (اللهوردی) به معنی خداداد میباشد. تعداد اینگونه نامهای مشترک بین زبانهای سومری و ترکی اندک نیست.

ب گری

یونی ۱۹۹۷ - برلین

منابع - Edebiyat

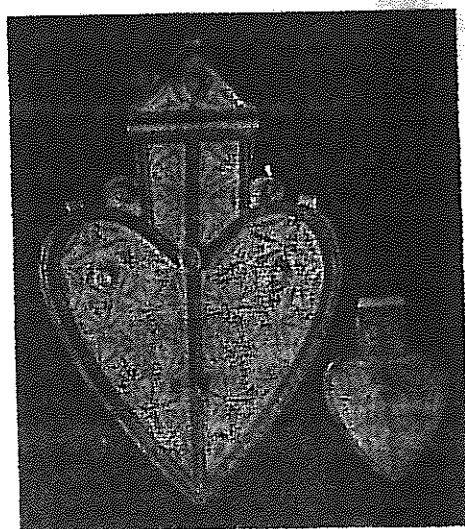
- 1- Hermann Vambery, Etymologisches Wörterbuch der Turko-Tatarischen Sprachen, Leipzig-1878
- 2- Störig Hans Joachim, Abenteuer Sprache, Berlin- 1987
- 3- Delitzsch Friedrich, Kleine Sumerische Sprachlehre... , Leipzig -1914
- 4- Hommel Fritz, Ethnologie und Geographie Alten Orient, Münschen-1925
- 5- Sandor Csöke, The Sumerian and Ural-Altai elements in the old Slavic language, München -1979
- 6- Prof. Nazar Gulla , Gadimdan galan Nusgalar, Aşgabat-1986
- 7- Fatima Mernissi , Hanim Sultanlar, Istanbul-1992
- 8- Prof. Faruk Sümer, Oguzlar (Türkmenler) , Istanbul - 1980
- 9- Seyit Kemal Karalioglu, Türk Edebiyatı Tatili, Istanbul - 1973
- 10- Murat Uraz , Türk Mitologisi, Istanbul - 1967
- 11- Turgut Akpınar, Türk Tarihinde İslamiyet, Istanbul - 1993
- 12- Kamil Vâlief, Elin yaddaşı, Dilin yaddaşı, Baky - 1988
- 13- Türk Dünyası Gerçeği, 11-13 Nisan 1997 tarihinde Istanbulda toplanan V. Türk Devlet ve Topuluklar Dostluk ve İşbirliği kurultayına sunulan bildiri
- 14- Mâti Kösâyef, Korkut-Ata, Aşgabat- 1990

۱۵- حسن پیرنیا (مشیرالدوله) . تاریخ ایران باستان (مدخل) . تهران - دنیای کتاب

۱۶ - ایرج اسکندری. در تاریکی هزاره - ها . اروپا - پاییز ۱۹۸۵

زبان فارسی از عوامل پیشبرد مقاصد جمهوری اسلامی در میان ترکمنها میباشد. جمهوری اسلامی ایران تالش میکند در عرصه های مختلف بویژه در بین اقشار مذهبی، روشنفکران و حتی سیاستمداران ترکمن نفوذ نماید. برخی از این افراد گرایش به جمهوری اسلامی را امری عادی قلمداد میکنند و آن را در چهارچوب و جز، سیاست های رسمی ترکمنستان می‌شمارند. برخی دیگر نیز بنا به گفته مقامات ج.ا.ی. در عشق آباد با دریافت جولیز از سفارت و رایزنی آن را انجام میدهند جالب آنکه ج.ا.ی. برای رسیدن به اهداف خود از مراکز و بنیادهای رسمی از جمله مسجد امام رضا که محل دیدار و نمازگزاران کارگزاران سفارت و رایزنی ایران در عشق آباد است. استفاده میکند. سیاست داخلی جمهوری اسلامی در قبال سنی های ایران خود موید این امر است که رژیم علی رغم هفته وحدت تا آنجا که توانسته دست به سرکوب رهبران دینی و مذهبی آنها پرده نهد و کافی است در این زمینه به آمار سازمانهای حقوق بشر از جمله سازمان نظارت بر حقوق بشر و مجمع عمرمی سازمان ملل متحد توجه شود. ترکمنستان با سیاست نوین نزدیکی به ایران نه تنها همراه با جمهوری اسلامی به انزوا کشیده میشود بلکه تبدیل به بازیچه ایران خواهد شد.

آتابای

زیور گیوان (آسین)

ستاد مرکزی شوراهای ترکمن صحرا و کانون فرهنگی و سیاسی خلق ترکمن در روز ۱۹ بهمن ۵۸ ترکمن ها را بمناسبت بزرگداشت سالگرد بنیانگذاری سازمان چریکهای فدایی خلق، دعوت به گردهم آیی و راهپیمایی در شهر کنبد نمود. از روزهای قبل بوی درگیری، خونریزی و انتقام از جانب کمیته چی ها به مشام می رسید. چهارتن از رهبران ستاد، شهدا شیرلی توماج، حکیم مختوم، طواق واحدی و حسین جرجانی شبانگاه ۱۸ بهمن دستگیر شده بودند. ۱۹ بهمن راهپیمایی عظیم با شرکت مردم شهرها و روستاهای ترکمن صحرا آغاز گردید. همانطور که انتظار می رفت کمیته چی ها به صف راهپیمایان حمله کرده و متعاقب آن درگیری و جنگ مسلحانه دوم کنبد آغاز گردید. علاوه بر چهار نفر یاد شده، که شب قبل دستگیر شده بودند، تعداد بسیاری از فعالین جنبش نیز در این جنگ به شهادت رسیده و یا در دستگیری های بعدی اعدام گردیدند. جنگ دوم کنبد نقطه عطفی در سرکوب جنبش ترکمن ها در دوره اخیر بود. یکبار دیگر جنبش ملی خود را تحت رهبری یکی از سازمانهای سراسری آرمود، شکست خورد و ضربه آن سهمناک بود. با وجود این ضربه دردناک بر پیکر جنبش ملی، اکثر نیروهای فعال سیاسی ترکمن با دنباله روی از سیاست های فدائیان خلق اکثریت، مدافع آن سرکوبگران گردیدند. علیرغم آن تعقیب و سرکوب همچنان ادامه داشت و دارد. یاد و آرمان بهترین فرزندان ملت ترکمن که قربانی توطئه های ضد ملی حکومتیان گردیدند، گرامی باد.

نشریات ترکمنی خارج از کشور

عاری از امیال و خواست های گروهی در میان ترکمن های خارج از کشور بیشتر شد. در این راستا تلاش ما نیز بخشی از آن است.

ترکمن های ایران تحت ستم حکومت های مرکزی در هیچ زمانی نتوانستند نشریات و جرایدی مستقل به زبان ترکمنی، بطور مستمر منتشر کنند. تلاشهایی از جانب احزاب و سازمانهای مختلف در جهت انتشار اینگونه نشریات انجام گرفته ولی این تلاش ها هیچگاه سمت و سوی ژورنالیستی نداشته و منتهی به انتشار روزنامه، هفته نامه خبری یا فصلنامه فرهنگی اجتماعی نگشته است. علل این امر را نه در عدم وجود افراد کاردان در میان ترکمنها بلکه در سیاست دولت مرکزی علیه ملیت های ساکن ایران باید جستجو کرد. هر گاه نسیم آزادی به سرزمین ترکمنها میرسید تلاش در جهت انتشار چنین نشریاتی اوج میگرفت. در گذشته در گذر تاریخ هرازگاهی نشریه ای انتشار یافته است.

در این شماره سعی خواهد شد نگاهی گذرا به تاریخچه نشریات ترکمنی داشته باشیم، که در خارج از کشور از سوی ترکمنها انتشار یافته است. در زمینه انتشار نشریات مختلف در میان ترکمن ها و ملیت های دیگر ایران هیچگونه تحقیقی انجام نگرفته و این خود سوژه ای است برای محققان آینده.

روشنفکران ترکمن مقیم خارج بارها تلاش کردند تا این آرزوی ترکمن ها را جامه عمل بپوشانند، لکن در نیمه راه بنا به دلایل و مشکلات فراوان کار آنها ادامه نیافت. دلایل قطع انتشار و همچنین پراکندگی آن در چهارچوب این بررسی کوتاه نیست، گر چه نیاز به چنین کاری هست. آنچه که در اینبار باید یاد آوری کرد آن است که اکثر این نشریات با وجود تلاش زیاد به زبان فارسی بوده و گرایش های گروهی بر آنها حاکم بود. که با گذشت زمان نیاز به یک نشریه مستقل

ایل گوچی ارکان مرکزی کانون فرهنگی سیاسی خلق ترکمن بود که با حمایت سازمان فدائیان خلق ایران اکثریت انتشار مییافت. پس از قطع انتشار آن بسیاری از ترکمن ها تلاش کردند به چاپ آن به صورت مستقل ادامه دهند. تلاش آنها دو سال ادامه داشت و ایل گوچی به صورت مستقل تا مدت ها از طرف ترکمن های مقیم آلمان به چاپ میرسید

ایل گوچی نشریه ای در خدمت تدارک و تشکیل کنفرانس سراسری بوده و هر دو ماه یکبار چاپ میشد و تا دو شماره یعنی مهر و آبان و همچنین آذر و دی سال ۱۳۷۱ چاپ گشته است.

ترکمنستان ارکان کانون فرهنگی سیاسی خلق ترکمن بود که از شهریور ماه سال ۱۳۶۶ تا اردیبهشت سال ۱۳۷۰ یعنی به مدت سه سال ادامه یافت. شماره اول آن تحت عنوان "ترکمنستان" چاپ میشد و از شماره دوم تحت عنوان "ترکمنستان" ایران چاپ شده است. جاب توجه آنکه این نشریه علاوه بر تاریخ ایرانی حتی با ریال قیمت گذاری شده بود. و قیمت آن ۶۰ ریال بود از شماره ۱۹ و ۲۰ به قیمت ۱۰۰ ریال قیمت گذاری شده بود. در تاریخ نشریات ترکمنی خارج از کشور "ترکمنستان" ایران سه نشریه ای است که تا ۲۰ شماره منتشر شده است. ترکمنستان ایران در کشور آلمان چاپ میشد. برخی از شماره های آن : ۱۹ ، ۲۰ ، ۲۱ و ۲۲ ، ۲۵ ، ۲۶ و ۲۷ ، ۲۸ و ۲۹ باهم چاپ شدند.

تازه یول ، هر ماه یکبار در کشور سوید چاپ گشته و چاپ آن تا شماره ۲۲ یعنی از سال ۱۹۹۰ تا سال ۱۹۹۲ میلادی ادامه داشته است. تازه یول نشریه سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بوده است.

سوز، بنا به دسترسی نداشتن به همه شماره های آن از اطلاعات کامل و جامعی درباره آن در دسترس ما نیست. سوز از طرف " اوروپاداتی تورکمن کولتور و آرقاداشلیق اوجاغی" چاپ شده و بیشتر از دو شماره آن در دسترس نگارنده نبود. اولین و دومین شماره آن در سال ۱۹۹۲ چاپ گشته است. ویژگی این نشریه نسبت به نشریات ترکمنی دیگر این است که همه مطالب آن به زبان ترکمنی نوشته شده است.

گنگش، نشریه سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ترکمنهای خارج از کشور است که در کشور سوید هر دو ماه یکبار چاپ میشود. اولین شماره آن در ماه نوامبر سال ۱۹۹۶ منتشر شد و تاکنون ۶ شماره از آن انتشار یافته و نشر آن همچنان ادامه دارد. "گنگش" نشریه ترکمنی است که در شبکه اینترنت نیز آن را میتوان خواند. گنگش به زبان ترکمنی و فارسی منتشر میشود.

اگر نشریات دیگر ترکمنی در این بخش کوتاه ذکر نکرده ، صرفا به دلیل عدم دسترسی به منابع بوده است.

در صورت آگاهی و یا دسترسی به آنها خواهشمندیم یک نسخه از کپی آن را به آدرس ایل کون ارسال نمایید

کمال

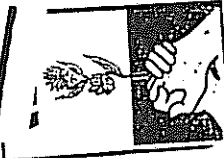
ویژه نامه ترکمنستان

کانتون

تازه یول

۲۶ یمن

۱۳۷۰-۱۳۵۷

№: 21
1601992

یئلی دسه حمله ارضی دوترکمنستان ایران

یئلی دسه	حمله ارضی دوترکمنستان ایران
یئلی دسه	یئلی دسه
یئلی دسه	یئلی دسه
یئلی دسه	یئلی دسه
یئلی دسه	یئلی دسه

باد جمهوری اسلامی ایران!

سوز

۱۱۶۶.۰۲ - ؟ (حوجا آختات یاساوی)

GENEŞ

The South Turkmenistan's Political, social and cultural monthly

ایلل گوچی

Türkmenistanın özbaşdaklığı guili bolsun!

ایلل گوچی

در نخستین کام حرکت

اطلاعیه درباره انتشار نشریه

ایلل گوچی

در نخستین کام حرکت

اطلاعیه درباره انتشار نشریه

ایلل گوچی

تویسنده : حسین صمدی

فرهنگ شاعران ترکمن -ملانیس

ملانیس *نفس / Molla.nefes / Molla.nafas

نفس \نفس مشهور به ملانیس \نفس .
نفس باتر انفس شجاع \بی باک). شاه
عاشقان فرزند قدیربردی مشهور به
ملاقاراش. (ز ۱۲۷۸ هـ. ق ۱۸۶۱ م)
شاعر. داستان نویس و نوازنده ترکمنی
از ایل تکه بیره وکیل شاخه یاری.

برپایه منابع در ۱۸۱۰\۱۲۲۵ در سرخس
مرو در خانواده ای دوستدار دانش و
هنر به دنیا آمد. از زندگانی اش همین
اندازه دانسته است که آموزش ابتدایی را
در زادگاهش به پایان برد. پس از آن
برای فراگیری دانش آن روزگار به بخارا
رفت. در این شهر افزون بر آموختن علوم
دینی. برای گسترش زبان و ادبیات
ترکمنی به یادگیری زبانهای عربی. فارسی
دری. ازبکی و آذربایجانی پرداخت و
در سروده هایش نشانه های تأثیرپذیری
از شاهنامه فردوسی. سروده های نظامی
کنجوری. مولوی و علیشیر نوایی پیدا است.
ملانیس موسیقی را دوست داشت چندان
که هنگام آسودگی از درس دینی و زبان
به خوانندگی و نوازندگی دوتار می
پرداخت و پس از چندی در این هنر
نیز آوازه یافت.

به سبب کوشش در خودسازی. فراگیری
دانشهای کوناگون و به کارگیری دانسته
ها در زندگی. دوستداران فرهنگ ترکمن
وی را شاه عاشقان. نیز نامیدند.

ملانیس با شاعر پرآوازه ترکمن.
محمد\مامدولی کمینه. دوستی نزدیکی
داشت و نشانه های این دوستی نیز در
سروده های منسوب به او آشکار است.

به سبب همدردی و دفاع ملانیس از
مردم در هنگامه های کوناگون دشواری
همگانی. ستیز با بزرگ مالکین و
ستمگران. از احترام والایی نزد آنان
برخوردار بود و به پاس مبارزاتش. از
سوی مردم لقب «نفس بانتر» گرفت. وی
در شماری از جنکهای شاهان و
ولایتداران قاجاریه با ترکمنها شرکت
داشت که در این میانه می توان از

همرزمی او در دفاع ترکمنها در برابر
یورش سپاهیان ناصرالدین شاه به
فرماندهی حمزه میرزا به مرو در ۱۲۷۷-
۱۲۷۸ را یاد کرد که به شکست حمزه
میرزا انجامید. آورده اند که ملانیس در
یکی از همین نبردها رحمی کاری
برداشت و در ۱۸۶۲\۱۲۷۹ در سرخس
جان سپرد. اما از سروده هایی که به
وی منسوب گردانیده شده است. چنین
بر می آید که بیش از این زیسته است.
میرزا به خطا روزگار به دنیا آمدنش را
«حدود ۱۲۱۹-۲۰ در گرگان» دانسته است.

بیشتر منابع تاریخ مرگ او را
۱۸۶۲\۱۲۷۹ آورده اند. گروهی نیز
۱۸۶۰\۱۲۷۷ نوشته اند. گردآورنده گزیده
شعر او (عشق آباد: توران. ۱۹۹۱) سال
مرگ وی را ۱۸۷۰ نوشته است.

افزون بر منظومه پرآوازه غنایی. مهین و
اجتماعی. زهره - طاهر. سروده هایی در
قالب غزل. مخمس با زمینه های کوناگون.
پویژه اجتماعی. از او به جا مانده است.
جز این. سروده هایی نیز به او منسوب
شده است که بیانگر کوشش و پژوهش
بیشتر درباره زندگی و آثار او است.

سروده های ملانیس تا روزگار درازی
گردآوری نشده بود. برپایه منابع.
نخستین بار منظومه اش با نام «طاهر و
زهره. به کوشش ایشان صالح خوجه در
سمرقند چاپ شد. پیش از ۱۹۱۷ در
سمرقند و تاشکند سه بار منظومه زهره
- طاهر با نام «زهره و طاهر» به چاپ
رسید. پس از آن همین منظومه و دیگر
سروده ها - درست و نادرست - بارها
در شوروی پیشین چاپ شده است. در
ایران نخستین بار در فروردین ۱۳۲۳
(کنبدکاوس : قابوس نشریاتی) با نام
«زهره - طاهر» چاپ شد. دیوان ملانیس
به کوشش نورمحمد عاشورپور با نام
«ملانیس قوشقی لار یغیندیسسی» در
۱۳۵۸ (کنبدکاوس : قابوس نشریاتی. ۲۰۱
ص) منتشر شد.

کتابشناسی ملانیس به فارسیمقاله

- سارلی. اراز محمد. «ملانیس شاعر حماسه..

بایراق. ج ۲ : (۱۳۷۲) : ۷۹-۹۰ .

- «ملانیس . شاعری بر تارک تاریخ
ادبیات خلق ترکمن». ایل کویچی. دوره ۲
س. ۲. ش ۷ (پاییز ۱۳۶۵) : ۱۵ - ۱۸ .

در کتاب

- بدخشان. قربان صحت. نامه های ترکمن
(ترکمن آدلاری) . کنبدکاوس. باختی.
۱۳۶۹. ۱۲-۱۱. ۳۶-۳۵ .

- بیگدلی. محمدرضا. ترکمنهای ایران.
تهران پاسارگاد. زمستان ۱۳۶۹. ۲۵۲. ۲۷۱.
۵۲۲ .

- جرجاسی. موسی. زن ترکمن. (بال
صیاید). تهران انتشارات عشایری. پاییز
۱۳۷۲. ۲۹. ۱۱۰ .

- زندگی و مبارزه خلق ترکمن. کنبد
کاون فرهنگی - سیاسی خلق ترکمن.
ستاد مرکزی شوراهای ترکمن صحرا.
بهمن ۱۳۵۸. ۱۳ .

- سارلی. ارازمحمد. تاریخ ترکمنستان.
تهران: وزارت امور خارجه. مؤسسه چاپ
و انتشارات. ۱۳۷۲ . ج ۱ - ۱۸۰۱.
۱۰۲-۱۰۳. ۲۳۱.۲۳۲ (نکاره او) . (نمایه
پایانی کاستی دارد).

- صمدی. محمدحسن. کتابنامه مارندران.
ساری: سازمان برنامه و بودجه استان
مازندران. ۱۳۷۲. ۵۸۵. ۶۳۶ . (ش ۲۸۵۰.
۵۱۹۸ - ۵۱۹۹).

- قاضی. مراددردی. خودآموز ترکمنی.
کنبدکاوس. بی نا. بهمن ۱۳۷۲ : ۷۸ .

- قاضی. مراددردی. شرح حال فارسی
مختومقلی فراغی و محمدولی کمینه .
کنبدکاوس. قابوس نشریاتی. بی نا. ۲۲-
۳۳ .

- قربان صحت اف. قربان دردی. دعوت.
ترجمه ایل کویچی . کنبد ایل کویچی.
اردیبهشت ۱۳۶۰. ۱۲ .

- قره کزلو همدانی. غبداله. دیار ترکمن
(سفرنامه پسر اعتمادالسلطنه). به کوشش
حسین صمدی. قائم شهر: بی نا. ۱۳۷۱:
ص ۱۲ -

- کسرائیان. نصرالله. ترکمن های ایران.
متن و شرح عکس ها زیبا عرشی. تهران .
بی نا. تابستان ۱۳۷۰. ۲۶ .

- کلی. امین الله. تاریخ سیاسی و اجتماعی
ترکمن ها. تهران: علم. زمستان ۱۳۶۶. ۲۵۲.
۲۵۴-۲۵۶. ۲۸۷. ۲۵۲ و نکاره ش ۲۵.

بقیه در صفحه بعد

ادامه از صفحه قبل

فرهنگ شاعران ...

- مرکز شوراهاى اسلامى روستاهاى
کنبد- ترکمن صحرا، گزارش از ترکمن
صحرا، کنبد، شهریور ۱۳۶۰، ۳.
- میر دلمى، ضیاء، بیدارى ترکستان،
کرکان، مرکز بزرگ اسلامى شمال کشور،
پاییز ۱۳۷۱ : ۷۸.
- میرنیا، على، طوايف ترکمن در دشت
کرکان و خراسان، مشهد اطلس، زمستان
۱۳۶۶ : ۲۰۵، ۲۱۸، ۲۱۹ (شماره پیاپی
کاستى و خط دارد).
- هینت، جواد، سیری در تاریخ زبان و
هجه هاى ترکی، تهران، سپر نو، ۱۳۶۵،
۳۸۰، ۳۱۲، ۳۱۴.
- یزکولیف، بالى، جمهوری هاى سوروى
سیوسیالیستى، ترکمنستان، ترجمه ش.
مدیغ، مسکو : نووستى، ۱۹۸۷، ۱۱۱،
۱۱۵.

* در زبان ترکمنى حرف «ف» وجود
ندارد و به جای آن از «پ» استفاده مى
شود.

Kese:

- 1- Rugsat, ygtyýar, jogap.
- 2- Daş- töwregini suw gurşap
alan guri ýer bölegi.
- 3- Haýwanyň oňurga ujasynyň
uzalyp gidýän inçe bölegi.
- 4- Eliň aýa süňki.
- 5- Nar reňkli.
- 6- Lezzet, hezillik, şypa, eşret.

Dik:

- 1- Halk, jemagat, ilat.
- 2- Aýal doganym.
- 3- Radium-yň gysga ýazylyşy.
- 4- Ýylan ony ýigrense-de hininiň
agzynda biter.
- 5- Alman dilinde „sen“ didigi.
- „...bat“ goşsaň süýji bolar.
- 6- Ýomut sakgyç diýende.

Tapmaçalar:

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.					@	
2.		@	@			
3.						
4.			@		@	
5.						
6.	@					@

نویسنده: حسین صدی موسیقی ترکمنی (قسمت سوّم)

بخشی ها

نوازنده و خواننده ترکمنی را بخشی می نامند. یک گروه موسیقی ترکمنی معمولاً از دو تن دوتار نواز و یک کمانچه زن تشکیل میشود. سرپرست نوازندگان و خوانندگان را «خلیفه باخشی» می گویند. ساز بخشی، بخش برجسته ای از زندگی اوست. بیشتر بخشی ها جز این هنر پیشه دیگری ندارند.

آورده اند که اوغوزها، نیاکان ترکمنها - هنگام کوچیدن از باختر چین و مغولستان کنونی به سوی آسیای مرکزی امروزین خنیاگران دوره کردی با خود داشتند که از آنها به نام اوزان، یاد می کردند. اوزان ها زبان گویا و رسای دردها و ستمهای مردم بودند. پیشه آنان بن مایه های ژرفی در آیین شامانیسم و پرخوانی (جادوپزشکی، موسیقی درمانی) داشت. اوزان ها در ستایش زندگی، ستیهندگان و گردآوران ایل می سرودند و مردم نیز آنان را گرامی می داشتند.

به درستی می توان گفت که اوزان ها بنیانگذاران موسیقی خانواده بزرگ ترک زبانان بوده اند. به دیگر سخن اوزان ها، بخشی ها، عاشیق ها و ترکی سرایان سده های گذشته بودند که سوک، شادی، رزم و بزم انبوه انسانها و آرمانها را با واژه هایی ساده و آهنگهایی برکرخته از طبیعت و کار، به گونه دلنشین و پیراسته در گذر روزگاران از نسلی به نسل دیگر به اکتونیان رسانیده اند. در این میانه می توان از برجسته ترین اوزان فرهنگ ترک زبانهای پس از اسلام، از غورقوت آتا، یا «دادا» دده غورقوت، یاد کرد که شمار زیادی از منبع همچون جامع التواریخ (از رشیدالدین فضل الله همدانی) و موسیقی ترکمنی (از اسپینکی) از او به بزرگی یاد کرده اند.

بخشی یا باغشی ترکمنی بازماندگان و یا رهروان اوزان ها هستند. درباره این واژه پژوهشگران و تاریخ نگاران معانی گوناگونی به دست داده اند. اسپینکی، پژوهشگر بلندآوازه روسی در موسیقی ترکمنی آورده است: «بخشی به کسی اطلاق می شده است که خط اویغوری را می توانسته به خوبی بخواند». همو در برکی دیگر نوشته است: «باکشی واژه ای مغولی است و معنی استاد می دهد و به کسی اطلاق می شده که حالات شمن را به خود می گرفته است». در واژگان فارسی این واژه به معنای بخشیدن و دهش آمده است. یا بخشی ها، روان پزشکی هستند که نفسی گرم به ایشان بخشیده شده است.

بر پایه منابع گمان نمی رود کاربرد واژه بخشی به جای اوزان از ۲۵۰ تا ۳۰۰ سال فراتر باشد زیرا مردم هم روزگار مختومقلی\مخدومقلی فراغی، پرآوازه ترین سخن سرای ترکمن بیشتر از اوزان نام می بردند تا از بخشی، مختومقلی در سروده ای از این دو واژه یاد کرده است: اگر به ایل سعادت روی کند، بخشی و اوزان درآیند. از آن زمان تاکنون رفته رفته اوزان از یاد ها بیرون شد و بخشی\باخشی\باغشی برجای آن نشست. بخشی همه جا با دوتار و آواز از فرهنگ، تاریخ، درد ویا شادی ایل خود می گوید. نوای او و سازش درهم کردی از همه بود و نبود ترکمن است. چندان حرف ناکفته از گذشتگان تا اکتونیان در ذهن و انگشتانش دارد که شاید هرگز درنگی برای اندکی آسایش زیستن نیابد.

سازهای ترکمنی

پس از شناساندن مفهوم فشرده باخشی و جایگاه آن در فرهنگ ترکمن، در اینجا به ضرورت آشنایی با ابزار موسیقی ترکمنی، کوشش شده است. فشرده ای از دانسته ها درباره چگونگی ساختمان و کارایی سازهای ترکمنی یابد.

همین جا باید افزود که به گمان نگارنده بر دستداران کارآمدان فرهنگ و هنر ترکمن است که؛ ۱- در زمینه چگونگی و چرایی پیدایی، دگرگونی و گسترش سازها و آهنگهای ترکمنی، پژوهشهای شایسته و به دور از افسانه ها انجام شود. ۲- درباره تأثیر موسیقی قومها و ملیتهای همسایه و ترکمنها برهم (برای نمونه در ایران، موسیقی خراسان، موسیقی کوچندگان کرد و ترک شمال خراسان، موسیقی شرق و میانه مازندران) به دور از هرگونه پیشداوری قومی، منطقه ای پژوهش شود. ناکفته پیداست یکی از بهترین دستاوردهای چنین پژوهشی شناخت همسایگان، دریافت زمینه های ستم همگانی بر قومها، شناسایی و شناساندن زمینه های کار برای زدودن تعصبات قومی، ملی و فرجام آن، همداستانی و همراهی ستمدیدگان علیه هرگونه کژی است.

دوتار

همانگونه که پیش از این فشرده هایی درباره دوتار شد، این ساز برجسته ترین ساز ترکمنی است و بیشتر از دیگر ابزار موسیقی کارایی دارد. دریغ، درباره پیدایی و دگرگونی این ساز، آگاهی های در دست آشفته به افسانه است که به ناکزیر به آن اشاره می شود. شعاری از پیشینیان آورده اند که قنبر\بابا قنبر تیمارگر اسب علی (نخستین امام مسلمانان شیعه) آفریننده دوتار است. اما شکوربخشی (از برجستگان موسیقی ترکمنی در سده ۱۹ م) و برخی دیگر بر این باورند که افلاطون و فیثاغورث دوتار را پدید آورده اند. به سبب دیرینگی استفاده از دوتار در میان مردم آسیای مرکزی به روشنی می توان دیدگاه نخست را رد کرد.

درباره معنای واژه دوتار نیز دو دیدگاه به دست است. برپایه دیدگاه نخست «دوتار، واژه ای مرکب است و بن مایه اش از زبان فارسی است مانند سه تار و چهارتار در میان ایرانیها، ازبکها و

موسیقی ...

تاجیکهای کنونی کارآیی دارد. اما برپایه دیدگاه دوم، دوتار (هم برای واژه و هم برای ساز) واژه ای ترکمنی است؛ زیرا در گذشته های دور دوتار را «توت تار» می نامیدند. برای آنکه این ساز از چوب توت ساخته شده و به آن تار بسته اند. آورده اند که در گذر زمان و سایش و دگرگونی واژه ها نزد مردم «توت تار» به «دوتار» دگرگون شد.

دوتار ساز ویژه ترکمنها نیست بلکه با اندک تفاوتی با نامهای گوناگونی چون تامبور، چونگور، دومبرا، کوموز نزد مردم آسیای مرکزی مانند ازبکها، اویغورها، تاجیکها، قاراپاق ها، قرقیزها و قزاق ها شناخته شده است، و استفاده می شود. دیگر اینکه دوتار تنها نام این ساز، نزد ترکمن ها نیست زیرا ترکمنهای یموت از آن به «تامدرا» یاد می کنند و نوازنده اش را «تامدنراچی» می خوانند.

درباره پیدایی واژه تامدرا نیز دو دیدگاه برجا است. برپایه دیدگاه نخست، از آنجاییکه غاپاق (سرپوش صفحه) را با دمای مشخصی (چندان که نسوزد) در تنور می پزند و از آنجاییکه در زبان ترکمنی به تنور «تامدرا» و پخته شده در تنور را «تامدرا» می گویند از اینرو بر دوتار تامدرا نام نهادند.

شماری دیگر بر این باورند که نام تامدرا برگرفته از آوای این ساز است. برای این برهان آورده اند که قومهای قرقیز و قزاق از سازی به نام «دومبرا» استفاده می کنند که از خانواده دوتار است. در دنباله آورده اند که نامگذاری بر این ساز نه برپایه پدیدار از چه موادی، بلکه بر اساس صدای آن (دومبور - دومبور / تنمبر - تنمبر) بوده است. از آنجاییکه تنمبر یا تامنر - تامنر با دومبرا همانندی دارد برای همین در گذر زمان به «تامدرا» تغییر یافت. به کمان نگارنده از این دو، کمان

دوم به واقعیت نزدیکتر است.

ساختمان دوتارچندان پیچیده نیست. خوش صدایی این ساز نه تنها به نوازنده بلکه تا اندازه ای بستگی به شیوه ساخت آن نیز دارد. افزون بر کاردانی در ساختن دوتار آشنایی سازنده به فنون نوازندگی نیز از عوامل مؤثر در خوش صدایی دوتار است. امروزه برای ساختن سه بخش چوبی دوتار سه گونه چوب به کار می آید. ساپ (به فارسی دسته) را از چوب درخت زردآلو (قیسی)، کادی (به فارسی کاسه یا بدنه) را از چوب درخت توت شر و غاپاق (به فارسی سرپوش یا صفحه) را از چوب درخت توت ماده می سازند.

کادی صدای تار را تقویت کرده و پژواک می کند. نازکی و ضخامت کادی تأثیر زیادی بر صدای زیر و یا بم دوتار دارد. پس از تقویت صدا به وسیله کادی، در غاپاق دلنشین و رسا می شود. پرده ها و غولاق (کوشی و پیچ تنظیم) روی ساپ جای دارند.

برای ساختن تار نخست از روده جانوران استفاده می شد. در گذر زمان ابریشم به کار رفت و از اوایل سده کنونی ابریشم نیز به کنار گذاشته شد و جای خود را به تار سیمی داد. تارها از یک سو به «بویونوز» و از دیگر سوی به غولاق (به فارسی کوشی) وصل می شود. یادآوری می شود بویونوز، که در پایانی بدنه جای دارد، از شاخ حیوانات و غولاق، که روی ساپ قرار می گیرد. از فلز برنج ساخته می شوند. از آنجا که باید تارها در فاصله ویژه ای میانه غاپاق و ساپ جای گیرد برای همین دو گونه خرک به کار می آید. یکی به نام «اشه» که از چوب ساخته شده و در بخش پایانی غاپاق جای می گیرد و دیگری به نام «بوقورقی بویونوز» یا «شیطان اشه» که (به فارسی خرک بالایی) از شاخ یا استخوان جانوران درست شده و پیش از نخستین پرده قرار می گیرد. پس از گذراندن تارها از روی شیطان اشه ک

با پرده ای به نام «شیطان پرده» به دسته بسته می شوند. با این ترفند تارها روی خرک بالایی پایداری می یابند. دوتار سیزده پرده به نامهای باش، نوایی، کوک لنگ، قیامت پرده و شیروان پرده دارد که روی ساپ جای دارند. با پیچاندن غولاق دوتار تنظیم می شود. تارها در دوتار تنظیم شده به فاصله چهارم (اکورد کوارتا) است. اگر تار بالایی را نرم تر از تار پایینی ببندند با اینکه هر یک صدای جداگانه ای دارند چنانچه همنازی شوند نوای موزونی به گوش می رسد که به ترکمنی «دوزگون» می نامند.

زنبورک

از سازهای دهنی است که از نی و یا فلز ساخته می شود و به ترکمنی «غوپوز» می نامند. این ساز هفت تا ده سانتیمتر درازا دارد. ویژگی این ساز در آن است که تنها نوجوانان و جوانان، بویژه دختران قالیباف، در جشنها و نشستهای شاد آن را می نوازند.

کمانچه

نام ترکمنی آن قنجاق «قجق» است. از سازهای زهی ایرانی است و تاریخ به کارگیری آن در موسیقی ترکمنی به درستی پیدا نیست. شماری از پژوهشگران بر این باورند که نزدیک به دو سده است که ترکمنها از کمانچه بهره میگیرند. همچنین آورده اند که نخستین بار ترکمنهای یوموت منطقه خیره آن را از ازبکها فرا گرفتند و در آن تغییراتی دادند.

با آنکه قنجاق با کمانچه ایرانی همانندی دارد ولی به سبب داشتن سه سیم، کوچکتر بودن کاسه، نداشتن پرده بندی و آرشه کمان گونه، ساز جدایی شناخته می شود.

در روزگار گذشته، کاسه قنجاق را از کدوی آبی، رویه اش را از پوست خشک

موسیقی ...

آمو و تارهای آرشه را از موهای دم و یا یال اسب می ساختند. در گذر زمان بخشی ها در این ساز چندان دگرگونی داده اند که اینک یکی از سازهای کارآمد و پایه ای موسیقی ترکمنی است و با آن همه مقامها را می نوازند.

کمانچه های کنونی دارای دسته و کاسه ای نازک و خوش تراش به قطر هشت سانتیمتر از چوب درخت توت است. برای آنکه نوازنده بتواند این ساز را بر زمین گذاشته و در زاویه های ویژه ای بگرداند. سازندگان میله آهنی باریکی را از بیرون به درون ساز می گذارند که پس از گذشتن از درازای کاسه نزدیک به ده سانتیمتر به درون دسته فرو می رود.

به جا است گفته شود که همه منابع درباره میزان تأثیر این میله در اندازه و کیفیت صدای قنچاق سکوت کرده اند. درازای قنچاق از میله تا سر دسته شصت سانتیمتر و آرشه آن پنجاه سانتیمتر است.

نی

از سازهای دهنی که از گذشته های دور تاکنون میانه همه مردم کیتی شناخته شده است. نی ترکمنی سه گونه است: ۱- دیلی تویدوک، ۲- قارقی تویدوک \ یدی بوغوم \ ید بغین. ۳- قوشه تویدوک.

۱- دیلی تویدوک. نام ترکمنی نی زبانه دار. به درازای نزدیک به بیست و پنج سانتیمتر. امروزه جز نزد چوپان ها و نیز اجرای برخی آهنگها چندان کارایی ندارد. شماری از منابع آنرا دو لوله ای \ جفتی دانسته اند. برخی گمان آورده اند که این گونه نی و نیز قوشی دیک را ترکمنهای جلگه خراسان از مردم غیر ترکمن گرفته اند.

۲- قارقی تویدوک. به یدی بوغوم یا

ید بغین نیز آوازه دارد. در فارسی به آن شی هفت بند می گویند. به درازای نزدیک به چهل سانتیمتر. چهار سوراخ در بالا و یک سوراخ در پایین دارد. نوازندگان بیشتر از گونه نی استفاده می کنند.

۲- قوشه تویدوک. نام ترکمنی نی دو لوله ای یا جفتی. این ساز از به هم بستن دو نی باریک و کوتاه به دست می آید. چنانچه پیشتر آمد شماری منابع گمان آورده اند که این نی از ابزار موسیقی ترکمنی نبود و ترکمنهای جلگه خراسان از دیگران فرا گرفتند و به کار می رفتند. امروزه کمتر از این ساز بهره میگیرند.

کتابنامه

۱- مقاله ها

- آق آتابای. شمس الدین. مقامات موسیقی ترکمن. بیکه حالان. یاپراق (زمستان ۱۳۷۱): ۴۹-۵۲.

- اشتری. بهروز. موسیقی ترکمن. مجموعه مقالات اولین کوردهم آبی مردم شناسی سازمان میراث فرهنگی (بهار ۱۳۷۱): ۱۸-۹.

- اونق. قربان علی (کاکا). گفتگو درباره دوتار. (گفتگوی یکی از سازندگان دوتار ترکمنی). یاپراق ش ۱ (زمستان ۱۳۷۱): ۲۷-۲۲.

- بوستان. بهمن. درویشی. محمدرضا. موسیقی مقامی ایران. (بخش موسیقی ترکمن و مازندران). ادبستان. ش ۳۶ (آذر ۱۳۷۱): ۱۷۷-۱۷۹.

- بیگدلی. محمدرضا. بخشی و موسیقی ترکمن. ایران شناسی. ۱. ش ۲ و ۴ (اسفند ۱۳۷۰): ۳۳-۳۶.

- پیوند مردم با موسیقی در جشنواره فجر. (موسیقی ترکمنی). همشهری (۱۳۷۳\۱۱\۱۹): ۹.

- تب اسب در ترکمن صحراء. (گزارشی از برگزاری موسیقی مازندرانی و ترکمنی در فستیوال آوینیون فرانسه). آهنگ. ۲. ش ۵ (بهار ۱۳۷۱): ۲۰۷-۲۱۰.

- تکه. مجید. دوتار ترکمنی. آهنگ. ۲. ش ۵ (بهار ۱۳۷۱): ۸۶-۸۱.

- حقیقی. محمد حسین. سمفونی صحراء: انتقال آیین ها و موسیقی ترکمن به مخاطبین خود. (گفتگو با کارگردان فیلم سمفونی صحراء). جوانان امروز. ش ۱۳۱۸ (۱۳۷۱\۱۷\۱۲): ۸۱-۸۶.

- شودزکو. الکساندر. ترانه های عامیانه ترکمن. نخبه سیفیه (۱۳۶۰): ۱۰۱-۸۵. (شماری منابع نام وی را خودزکو آورده اند). - غریب. غلامحسین. نیایش و دعا در آوازه های شمال. (بخش موسیقی و رقصهای آئینی ترکمنی). فرهیخته. ش ۲ (نیمه دوم مرداد ۱۳۷۵): ۱۲-۱۳.

- فوجو. نورمحمد. مقامات موسیقی ترکمن: حاجی قولاق. (به روایت باباقلی فخری). یاپراق ش ۲ (۱۳۷۲): ۱۷-۲۲.

- مبشری. لطف الله. موسیقی ترکمنهای دشت کرگان. موسیقی. ش ۲۸ (دی ۱۳۳۷): ۱۲-۹.

- مهریویا. جمشید. موسیقی ترکمن. آهنگ. ۲. ش ۵ (بهار ۱۳۷۱): ۵۹-۶۶.

- نگرانی هنرمندان موسیقی ترکمن. همشهری (۱۳۷۲\۱۲\۱۷): ۱۰.

۲- در کتابها

- بیگدلی. محمدرضا. ترکمنهای ایران. تهران: پاسارگاد. زمستان ۱۳۶۹. ص ۳۶۹. ۴۸۱ (ذکر خنجر. موسیقی ترکمنی)

- سعیدی. محمد سعید. کارنامه اداره فرهنگ و هنر کرگن و دشت از بدو تأسیس تا ۲۵۲۵. تهران: وزارت فرهنگ و هنر. ۱۳۵۶. ص ۱۲۹. ۱۸۲. ۱۸۷. (برنامه های اجرا شده موسیقی و رقص ترکمنی).

- کلی. امین الله. تاریخ سیاسی و اجتماعی ترکمن ها. تهران: علم. زمستان ۱۳۶۶. ص ۲۸۴-۲۹۰ (موسیقی ترکمنی. ذکر خنجر)

- مبشری. لطف الله. آهنگ های محلی. دفتر اول: ترانه های ساحل دریای مازندران. تهران: اداره موسیقی. دی ۱۳۳۳. ص ۲۸-۲۷. (نت سه آهنگ ترکمنی)

- معینی. اسدالله. جغرافیا و جغرافیای تاریخی کرگان و دشت. تهران: بی نا. اسفند ۱۳۳۴. ص ۱۰۰-۱۰۲. (موسیقی ترکمنی. ذکر خنجر)

- وامبری. آرمینیوس. سیاحت درویشی دروغین در خانوات آسیای میانه. ترجمه فتحعلی خواجه نوریان. تهران: علمی و فرهنگی. ۱۳۷۰. چاپ ۴. ص ۴۱۰. ۴۱۲. ۴۲۱. (دیرینگی موسیقی ترکمنی و پیوند آن با شعر ترکمنی).

Kitap dünýäsinde

Kitabyň ady : TÜRKMEN FOLKLORI
Toplap ýazan : Dr. Mehmet Kiliç
Basgy : F. Özsan metbugatçylygy
Naşyr : Ýazyjy
Bursa - 1996

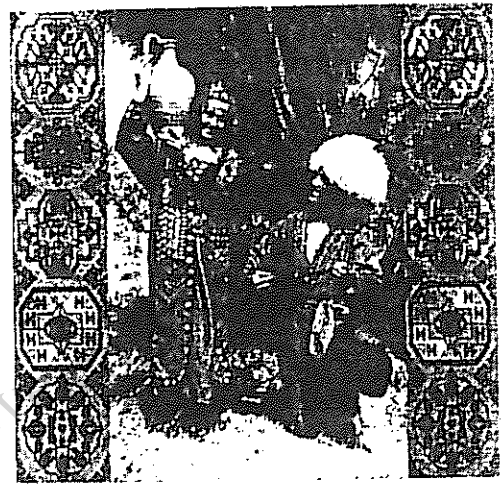
Kitap şeýle başlanýar: „ Ýüzlerçe türkmen gyz-ogullaryna, Türkiýäniň- Awropanyň ýokary okuwlarynyň ýollaryny açan medeni serdarymyz. edermen adam Dr. Ahmed Garadaglynyň ýagty hatyrasyna bagyşlaýaryn“.

Kitabyň girişinde şeýle setirleri görse bolýar: „ Çeper edebiyat bilen halk döredijiliginiň (folklorýň) özara baglanyşygy. edebiyaty öwreniş ylmynyň möhüm meselesidir. Folklor edebiyatyň, bahasyna ýetip bolmajak çemesidir“.

Bu kitap adyndan belli bolýşy ýaly türkmen halkynyň folklor hazynasynyň gençleri bolan nakyllar, hüwdüler, matallar, läleler, destanlar, ertekiler, şorta sözler, aýdym-sazlar, oyunlar, we ş.m.-leriň toplumydyr. Olar gysga bir açykdamadan soň elip-bi tertibinde getirilipdirler.

TÜRKMEN ATASÖZLERİ

TÜRKMEN FOLKLORI

Dr. Mehmet Kiliç
Bursa-1996

Ili gözlär

Ilinden aýra düşen
Ah urar, ili gözlär,
ýolundan aýra düşen
Jäht eder. ýoly gözlär.

Gökde pelek gerdandyr.
Halk ýerde sergerdandyr.
Ne bazygär jahandyr.
Göz açan – maly gözlär.

Kimlerde altyn täçdir,
Kimler saýyl- mähtäçdir,
Kimler düýpden gallaçdyr.
Kim yüpek- haly gözlär.

Kim nan tapmaz iýmäge,
Kim ýer tapmaz goýmaga,

Kim don tapmaz geýmäge.
Kim tirme-şaly gözlär.

Bu jahan bir puştadyr,
Kim zinde, kim küştedir,
Her bende bir işdedir,
Her kim bir haly gözlär.

Heňňäm uzyn, ömür az,
çahar pasla başdyr ýaz,
Gökde ganat ýaýan gaz,
Gözleri köli gözlär.

Magtymguly, huş eýläp,
Gezgin, didaň yaş eýläp,
Däli köňül hoş eýläp,
Ýüz müň hyýaly gözlär.

حقوق اقلیت ها و تفاهم فرهنگ ها

هنوز جوهر قلم بیانیه کنفرانس عالی اسلامی در تهران خشک نشده بود که کشور ایران از طرف مجمع عالی سازمان ملل بخاطر زیر پا گذاشتن حقوق بشر و از جمله تضيیقات نسبت به حقوق اقلیت های مذهبی و همچنین حقوق زنان محکوم شد. محکومیت ایران تلاشی است برای کاستن نفوذ سیاسی ایران در میان جوامع بین المللی و بخصوص در بین جوامع اسلامی و در جهان سوم.

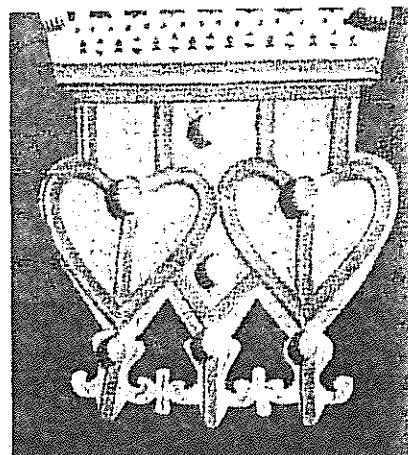
جالب توجه آنکه ایران در تلاش بود از انزوا در آمده و کنفرانس عالی اسلامی بهترین امکان برای دستیابی به آن بود. در این راستا پیام خاتمی به مردم آمریکا و پاسخ ها و عکس العمل ها بخصوص عکس العمل کلیتون به آن نشان میدهد که هر دو طرف خواستار از میان برداشتن موانع بر سر روابط دیپلماتیک هستند. آنچه برای ما حائز اهمیت است، محکومیت ایران بخاطر سیاست ضد اقلیت های ملی و مذهبی است، که پس از محکومیت ایران از سوی "سازمان نظارت بر حقوق بشر" این دومین بار و انهم از سوی جامعه ملل یعنی عالی ترین ارکان بین المللی کشور ایران بخاطر زیر پا گذاشتن احقاق ملت های ساکن ایران محکوم میشود. بنا به گفته نماینده ویژه سازمان ملل متحد،

Maurice Copithorne تعداد اندامی ها در سال ۱۹۹۶ میلادی نسبت به سال ۱۹۹۵ دوبرابر شده و از ماه ژانویه تا سپتامبر ۱۳۷ نفر در ایران اعدام شدند. مدیرم سیاست "اشتی فرهنگ ها"، که بخشی از حاکمیت مللداران هستند و اعطای آزادی محدود برای مطبوعات و سیاست های استبدادی که از سوی غربی ها بیشتر به کلاس نوست ایران معروف شده، سیاست حاکمیت در مقابل ملت های

ایران هیچگونه تغییری رخ نداده و امید تغییری هم نمی رود. سخنگوی وزارت خارجه ایران محمود محمدی اعلام کرد که این قطعنامه مبالغه آمیز و اطلاعاتی غیر موثق است بنا به ادعای وی "افزایش آمار تعداد کشورهایایی که رای مخالف به قطعنامه مجمع عمومی در مورد ایران داده اند، بیانگر آگاهی آنان از برخورد دوگانه بنیان قطعنامه و ابزار سیاسی شدن مسئله حقوق بشر است. سخنگوی وزارت خارجه ایران هیچگونه اشاره ای به آمار ارائه شده از طرف کاپیتوران نکرد. پیام و مصاحبه خاتمی با خانم امانپور گزارشگر سی ان ان و نشان دادن چراغ سبز به آمریکا برای پیگیری روابط ایران با آمریکا و ارزیابی مثبت از این مصاحبه نشانگر چرخش سیاست آمریکا نسبت به ایران است. تلاش ایران به جهت درماندن انزوا به نتیجه رسیده است. لحن سازمان های حقوق بشر ملایتر و از فشار اقتصادی نیز بر ایران کاسته شده است، و این در حالی است که بسیاری معتقد بودند که ایران در استانه یک دکوکونی جدید قرار گرفته است.

جمهوری اسلامی که خود هیچ تفاهمی با ملت های ساکن کشور خود ندارد و اجازه رشد به فرهنگ ملت های دیگر نمیدهد، چگونه میتواند با ملت های "بیگانه" و "دشمن" تفاهم داشته باشد؟

کمال

زبور گیسوان (آسیق)

آخرین حرف

قاسملو

هشت سال بعد از ترور رهبران حزب دموکرات کردستان ایران در اتریش، بالاخره پلیس اتریش نوار مذاکرات جلسه قاسملو دبیر کل اسبق حزب با نمایندگان ج.ا. ایران را که با صدای شلیک کلوله پایان میرسد، به حزب دموکرات کردستان واگذار کرد. در این ترور علاوه بر قاسملو رهبران دیگر حزب از جمله کاک عبدالله قادری و دکتر رسول فاضل نیز ناجوانسردانه به قتل رسیدند. آخرین جلسه قاسملو پیش از شلیک کلوله مزدوران جانی چنین بود: "باید شجاعت داشت و مسائل داخلی ایران را با اصول و قوانین مشابه برای همه، برای اعراب، بلوچ ها، ترکمن ها و کردها حل کرد. اگر امروز نتوانیم این مشکلات را حل کنیم در آینده برای سلطت بلاسی خواهد شد." آخرین جمله قاسملو در تاریخ یتایک ملت های ایران ثبت خواهد شد. به شخصیت او در میان همه ملت ها ارجح نهاده خواهد شد. به فقط بخاطر دفاع از حقوق آنها، ملت بخاطر نشان دادن راه درست به تارویک اندیشان و به همه کسانی که چه اناها و چه نااگاهانه وجود ملت ها را در کشور چند ملتیی و چند فرهنگی و چند زبانی ایران خنی میکنند. آخرین سخنان این شخصیت بزرگ شد سرشار از شجاعت و سازش آیدیری وی با ساینندگان جمهوری اسلامی بود. آخرین جمله این شخصیت شد بی شک سینه به آخرین سخن و دفاعیات یک مبارز است که پیش از تیرباران در دفاع از اعتقادات و آرمانهای خود بر زبان میراند. یادش گرامی باد.

اخبار ترکمنصحرا

کشایش شعبه بانک ملی در مرز پل

داشلی برون- بانک ملی ایران شعبه مرز پل کنبد کاوس در سالن ترانزیت تجاری کمرک پل اینچه برون افتتاح شد و مورد بهره برداری قرار گرفت. آقای اراز محمد امانی به سمت رئیس شعبه مرز پل معرفی و مشغول به کار شد. اهداف ایجاد شعبه بانک در کمرک پل جهت ارائه خدمات بانکی از قبیل امور ارزی ریالی به بازرگانان و مسافران و افتتاح انواع حساب جاری، قرض الحسنه، پس انداز و سپرده های کوتاه و بلند مدت و صدور انواع حواله ها در سطح کشور، به جمهوری های آسیای میانه برای اشخاص حقیقی و حقوقی و همچنین دریافت قبوض آب، برق، تلفن، گاز و جرائم رانندگی است. ضمناً واحد مذکور در امر خرید و تبدیل ارز بازرگانان، رانندگان، مسافران فعالیت خواهد داشت از این طریق دست واسطه ها و دلالها که در کمرک به شکل های مختلف فعالیت دارند، کوتاه خواهد شد.

نابودی ۵۰۰ هزار تن

محصول کشاورزی در

منطقه کنبد و گرگان

به دلیل نبود صنایع تبدیلی، فرسودگی کمباین ها، عدم بسته بندی و نگهداری مناسب و مشکلات حمل و نقل، سالانه ۲۰ درصد یعنی حدود ۵۰۰ هزار تن از محصولات زراعی و باغی منطقه کنبد و گرگان از بین میرود. تولید متوسطه سالانه منطقه بطور متوسط یک میلیون و هشتصد هزار تن انواع محصولات زراعی و باغی به ارزش ۸۰۰ میلیارد ریال در

منطقه می باشد. وضعیت نابسامان بازرگانی بخش کشاورزی نیز همه ساله ضربه های سنگینی بر پیکره اقتصاد منطقه وارد میسازد و دولت هیچ تضمینی برای خرید محصولات کشاورزان ندارد.

۶۰ کیلوگرم خاویار در

شکم یک فیل ماهی

بندر ترکمن - با صید یک فیل ماهی درشت پیکر ۶۰ کیلوگرم خاویار درجه یک از آن بدست آمد. این فیل ماهی ۴۵ ساله به وزن ۵۰۲ کیلوگرم و به طول ۲۸۵۵ متر در صیدگاه 'چالاشت' بندر ترکمن به تور صیادان افتاد. از آغاز فصل صید ماهیان خاویاری در اواخر مرداد ماه جاری تاکنون این چهارمین بار است که اینگونه ماهیان نادر در آبهای منطقه صید میشود. از سه قطعه فیل ماهی صید شده در گذشته، در مجموع ۹۲۶۶ کیلوگرم خاویار به دست آمده بود. شیلات ناحیه چهار بندر ترکمن با پنج صیدگاه تحت پوشش و با در اختیار داشتن ۱۱۹ قایق صیادی ۲۳ درصد خاویار ایران را تهیه میکند. بر اساس منابع شرکت شیلات کشور متوسط قیمت هر کیلو خاویار ایران در بازارهای جهانی از ۶۱ دلار در سال ۶۶ به ۲۲۷ دلار در سال ۷۵ افزایش یافته است.

یک فیل ماهی بزرگ در

آب های بندر ترکمن

بندر ترکمن - یک فیل ماهی عظیم الجسه چهارصد و هشتاد کیلو گرمی در آب های شرق دریای خزر به دام صیادان شیلات بندر ترکمن افتاد. از

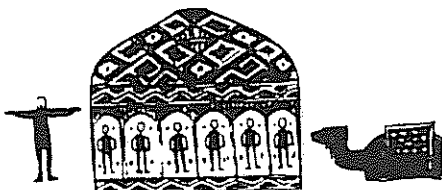
داخل شکم این فیل ماهی بزرگ که ۲۵۷ سانتی متر طول دارد شصت و سه کیلو و هفتصد و سی چهار گرم خاویار درجه یک صادراتی به دست آمد. این فیل ماهی توسط صیادان ترکمن صید شد. در روزهای اخیر این چندمین فیل ماهی بزرگ است که توسط صیادان ترکمن صید شده است.

این آب بندها دیدار کردند و مناسب بودن این منطقه را برای پرورش میگو را تأیید کردند. لازم به یاد آوری است که امسال بیش از ۱۱ میلیون و ۲۰۰ هزار قطعه بچه ماهی خاویاری نیز به دریای خزر برای تکثیر این نوع ماهیان ریخته شدند. که تعداد قابل توجهی از آنها در مناطق ساحلی ترکمنصحرا پرورش یافتند.

ایران سالانه ۵۰۰ میلیون

دلار صرفه جویی میکند

در پی انتقال گاز ترکمنستان به ایران و جایگزینی آن با فرآورده های نفتی جهت مصرف داخلی بویژه تامین سوخت مورد نیاز نیروگاه نکا بنا به گزارش ایرنا خبرگزاری دولتی ایران برای ایران امکان صرفه جویی سالانه ۵۰۰ میلیون دلار در هزینه مصرف فرآورده های نفتی مهیا می شود. مقدار نهایی ظرفیت انتقال گاز، معادل یک دهم مصرف ایران است و اهمیت سیاسی، استراتژیک آن بنا به ادعای جمهوری اسلامی فراتر از ابعاد اقتصادی است.

درخشش دو تیم ترکمن در والیبال ایران

در رقابت های والیبال جام برتر باشگاههای ایران تیم فجر آق قلا و ننوپان گنبد کاووس از ترکمن صحرا شرکت کردند. این دو تیم جزء بهترین تیم های باشگاههای ایران محسوب میشوند که هر ساله در مسابقات جام برتر باشگاههای ایران شرکت میکنند. بهترین تیم ها در مسابقات قهرمانی باشگاههای آسیا شرکت خواهند کرد. بهترین تیم های ایران که در رقابت های باشگاههای ایران شرکت دارند عبارتند از : تیم های ذوب آهن اصفهان، پیکان و پرسپولیس تهران . شهرداری مشهد، مقاومت ارومیه، آبگینه قزوین . ننوپان گنبد و فجر آق قلا. نتایج رده بندی صدر جدول ها تاکنون مشخص نگردیده و بازی های رقابتی هنوز ادامه دارد.

کمیش تپه مساعدترین منطقه ایران برای تولید میگو

به علت شرایط آب و هوایی کمیشان بهترین منطقه برای پرورش تولید میگو در ایران است. در زمان آبگیری استخرهای پرورش میگو در کمیشان بر اثر تبخیر ، شوری آب استخرها که عامل مهمی در سرعت رشد میگو است، از میزان ۱۷ در هزار به ۲۰ تا ۲۲ در هزار افزایش مییابد و باعث میشود میزان تولید و رشد میگو در این منطقه بیشتر از جنوب ایران باشد. در نتیجه تحقیقات و آزمایش های کاربردی توسط کارشناسان شیلات از سال ۱۹۹۲ میلادی میزان تولید میگو در آینده می تواند به ۱۰ هزار تن در سال افزایش یابد. اخیراً کارشناسان شیلات کشور تایید نیز از

مناسب بودن این منطقه برای پرورش میگو را تأیید کردند لازم به یادآوری است که امسال بیش از ۱۱ میلیون و ۲۰۰ هزار قطعه بچه ماهی خاویاری نیز به دریای خزر برای تکثیر این نوع ماهیان ریخته شدند، که تعداد قابل توجه ای از آنها در مناطق ساحلی ترکمنصحرا پرورش یافته اند.

امکان جدائی شبه جزیره میانکاله از استان گلستان

گروهی از کارشناسان منابع طبیعی و شیلات در رسانه های همگانی محلی و سراسری ایران جدایی شبه جزیره میانکاله از استان جدید گلستان را نامطلوب دانستند. شبه جزیره میانکاله ارزش زیادی برای اقتصاد منطقه ترکمنصحرا دارد. از طرفی پرندگان مهاجر آبی برای تأمین نیازهای زیستی بین زیستبوم های حفاظت شده خلیج گرگان، شبه جزیره میانکاله و تالاب کمیش تپه از دیدگاه زیست محیطی نیز بسیار مهم است. در محدوده این شبه جزیره در حدود دو هزار صیاد ماهیان خاویاری و استخوانی از بندر ترکمن و کردکوی مشغولند که جدایی آن منجر به مشکلات شدیدی خواهد شد. کارشناسان شیلات نیز جدایی این شبه جزیره را از این منطقه نادرست میدانند و باعث به هم خوردن همانی اکولوژیکی منطقه میدانند. زیرا همجواری زیستی زیستبوم های آبی و خشکی منطقه جنوب شرقی دریای خزر یعنی از صیدگاه ترکمن تا صیدگاه تازه آباد در انتهای محدوده شبه جزیره میانکاله از همسانی اکولوژیکی برخوردار هستند.

تأسیس استان گلستان به مرکزیت گرگان

مجلس شورای اسلامی بجای استان گرگان لایحه تأسیس استان گلستان را تصویب کرد. بر اساس این لایحه استان گلستان مشتمل بر شهرهای گرگان ، گنبد قابوس، مینو دشت ، بندر ترکمن، کردکوی، علی آباد و بندر گز است. در تبصره یک این لایحه آمده است، با انتزاع واحدها و شهرستانهای ذکر شده در این قانون از محدوده استان مازندران، پرسنل سازمانی، وسایل و تجهیزات و بودجه و اعتبارات مربوطه به تناسب جمعیت و وضعیت جغرافیایی از محل امکانات قبلی کسر و به استان جدید تخصیص و منتقل شود.

به موجب این مصوبه هیات پنج نفره ای به ریاست معاون اول ریاست جمهوری و عضویت وزرای کشور و امور اقتصادی و دارایی و رئیس سازمان امور اداری و استخدامی کشور موظفند مفاد این تبصره را حداکثر ظرف چهار ماه به مرحله اجرا درآورند. دولت همچنین بر اساس لایحه یاد شده در سال ۱۳۷۷ طبق شرایط و ضوابط تقسیمات کشوری، ارتقای بخش های آق قلا، آزادشهر، رامیان، کلاله و مراوه تپه به شهرستان را بررسی و اتخاذ تصمیم کند.

همکاری دانشگاههای ایران و ترکمنستان

کل نظر بیک مرادف رئیس آکادمی هنر ترکمنستان میگوید، ما در ترکمنستان برای آشنایی با تاریخ خود نیازمند فراگیری زبان فارسی هستیم . چرا که منابع زیاد تاریخی وجود دارد که به زبان فارسی است. وی میگوید، از جمله همکاری های میان دانشگاه های هنر ترکمنستان و ایران را نقاشی ، مینیاتور،

بقیه در صفحه بعد

فاجعه آلودگی نفتی در

سواحل بندر ترکمن

در پی رانده شدن مقادیر زیادی از الودگیهای نفتی از کشورهای شمال حاشیه دریای خزر، یک گروه از کارشناسان سازمان حفاظت محیط زیست برای بررسی اثرات مخرب آن راهی آبهای ساحلی خزر شدند. این کارشناسان از منطقه استارا تا بندر ترکمن را مورد بررسی و آزمایش قرار میدهند. ما در شماره های قبل اپیل کون نیز درباره فاجعه محیط زیست در سواحل دریای خزر به علت رانده شدن مقادیر زیادی الودگی نفتی و توده های به هم فشرده قیر به سواحل شهرهای ساحلی خزر خبر دادیم. ساحل نشین دریای خزر میگویند؛ قبلاً در نواحی ساحلی لکه های نفتی محسوس نبود، اما در چند ماه گذشته که بر میزان این الودگی ها در آبهای ساحلی خزر افزوده شد، ابراز نگرانی ها بویژه برای صید و آینده دریای خزر بیشتر شده است و تاکنون هیچگونه تدابیری برای جلوگیری از روند رو به افزایش این الودگی ها از سوی دولت ایران اتخاذ نشده است. هم اکنون شهرهای روسیه، اذربایجان، قزاقستان، ارمنستان برای شناسایی و حفاری چاههای نفت در دریای خزر فعالیت های خود را شدت بخشیده اند. بر اساس امار ارائه شده توسط مدیریت محیط زیست دریایی ایران بدون حساب فاضلابها و مواد سمی ریان اور هدایت شده از طریق رودخانه "کورا" در جمهوری آذربایجان فقط سالانه ۲۵ هزار تن مواد معلق سمی و افت کش وارد دریای خزر میشود و این الودگی ها توسط چرخه موسمی این دریا به آبهای ایران رانده میشود و در نتیجه سبب تخریب زیستگاههای طبیعی و محل تخم ریزی ماهیان و بریده کاهش سده سل ماهیان خاویاری و سایر ریان شده است.

مرکزی این شهر قرار گرفته و شکلی شش ضلعی داشته است که بناهای مذهبی، دولتی و کارگاههای صنعتی در میانه و اطراف آن متمرکز بوده اند.

فرار قزاقها از ایران

۸۷ نفر از قزاق های مقیم ایران به جمهوری قزاقستان بازگشتند. بنا به ادعای رسانه های همگانی جمهوری اسلامی این عده از قزاق هایی بودند که در دهه ۱۹۲۰ میلادی و به دنبال قحطی در قزاقستان به ایران کوچ کردند. این افراد زمانی به کشور خود بر میگرددند که از شرایط سخت جمهوری اسلامی به تنگ آمده و مجبور به ترک ایران شده اند و با وجود پشیمانی قزاق هایی که از کشور چین به مملکت خود یعنی قزاقستان آگاه هستند، برمی گردند. زیرا شرایط غیر قابل تحمل آنها در ایران آنها را مجبور به ترک ایران میکند. بنا به اطلاع مقامات رسمی ایران تاکنون بیش از ۶۵۰ نفر از قزاق ها در دو مرحله به قزاقستان بازگشتند. قزاق های ایران که در شهر های مختلف ترکمنصحرا زندگی می کنند تمایلی به زندگی در شرایط طاقت فرسای جمهوری اسلامی ندارند و تصمیم به مهاجرت دوباره گرفتند. قزاقهای بازگشته در بندر اکتاو در غرب قزاقستان و در کناره های دریای خزر اسکان داده شدند.

"چهار راه مرگ" در آق قلا

بهار ۱۰۰۰ شمسی آق قلا به دست سده و سده ها راه مسلمانان و مسلمانان به چهار راه مرگ سرت افتاد است. این چهار راه که تنها یک جاذبه گردشگری دارد و موسسات مسی به فرعی آن، تاکنون موجب تصادف های دلخراش شده است. سده ای بی بی موسی که از آق قلا به سمت ترکمن حرکت میکرد با یک تریلر که در مسیر خرمسای این شهر بلوف لران، در حرکت بود تصادف کرد. در این حادثه دلخراش چهار نفر کشته و ۲۰ نفر مجروح شدند که به بیمارستان و مراکز درمانی لران و آق قلا انتقال یافتند.

دنباله خبر همکاری ...

خوشنویسی، موسیقی و تاتر ذکر کرد. آکادمی هنر ترکمنستان به گفته رئیس آن در حال حاضر بیشترین سطح همکاری را با نمایندگی های خارجی، با رایزنی فرهنگی ایران در عشق آباد دارد. وی در این چهارچوب به نمایشگاه آثار نقاشان ترکمن از جمله به امان کلدی اف، مرد قلیچ اف و حسین حسین اف در دانشگاه تهران اشاره کرد.

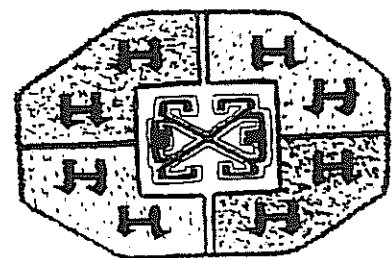
کاوش های جدید در محل شهر باستانی جرجان

گنبد کاووس - کاوش های اولیه در محل شهر باستانی جرجان نشان میدهد که این شهر از طرح شهر سازی پیشرفته ای برخوردار بوده است. شهر باستانی جرجان در چهار کیلو متری گنبد کاووس قرار دارد. یک کارشناس باستانشناسی اداره کل میراث فرهنگی مازندران میگوید، نقشه شهر تاریخی جرجان به صورت چند ضلعی نامنظم است که پیرامون آن حصار داخلی و خارجی و خندق نیز بین این حصارها وجود داشته است. بنا به گفته این کارشناس، با کاوش های علمی انجام شده، خیابانی از زیر خاک بیرون آمده که تماماً با آجرهای چهار گوش فرش شده بود. این خیابان در دوره های مختلف ایجاد شده و اولین دوره آن مربوط به قرن سوم و چهارم هجری است که بار دیگر در عصر سلجوقی بازسازی شده است. شهر باستانی جرجان وسعتی حدود هزار و دویست هکتار داشته و در زمان سلجوقیان یکی از پر جمعیت ترین شهرهای مشرق زمین بوده است که سرانجام در سال ۶۲۰ هجری قمری بر اثر حمله های سپاهیان مغول ویران شد. بر اثر کشفیات و داده های باستانشناسی ارک جرجان در قسمت

اخبیار آسیای میانه

ترکمنستان زندانیان ایرانی را تحویل دولت ایران داد.

عشق آباد - بر اساس حکمی که صفر مراد نیازوف رئیس جمهور ترکمنستان صادر کرد، تمامی ایرانیانی که در ترکمنستان زندانی هستند تحویل مراجع قضایی ایران داده شدند. گفته میشود این حکم به مناسبت سفر نیازوف به ایران صادر شده است. مقامات امنیتی گفتند که این حکم شامل زندانیان محکوم به اعدامی ایرانی نیز میشود. به گفته این مقامات مقرر شده است زندانیان ایرانی به همراه پرونده هایشان تحویل مراجع قضایی ایران داده شدند تا به جرایم آنان که اکثراً قاچاق مواد مخدر و ورود غیر قانونی است، در داخل ایران رسیدگی شود. جالب توجه اینکه این حکم شامل زندانیان شهروندان ترکمنستان که شریک جرم زندانیان یاد شده هستند، نشد. بنا به اظهار مقامات امنیتی تعداد این بازداشت شدگان تحویلی ۵۰ نفر است و در میان آنان ۳ زن نیز وجود دارد. مقامات امنیتی و قضایی ترکمنستان اظهار امیدواری کرده اند که با افراد مجرم تحویل برخوردار جدی و صادقانه صورت گیرد تا از افزایش قاچاق مواد مخدر میان دو کشور پیش گیری شود.

پنج میلیون قزاق مهاجر، خواهان بازگشت به کشورشان نیستند

آلماتا - پنج میلیون قزاق مهاجر به دلیل مشکلاتی که در قزاقستان برایشان وجود دارد، مایل به بازگشت به کشورشان نیستند. به موجب تحقیقات سازمان ملل، در سالهای ۱۹۲۰ میلادی که در بخش وسیعی از اتحاد شوروی و از جمله در کشور کنونی قزاقستان، قحطی بزرگی همزمان با تسویه های خونین استالین رخ داد، میلیونها نفر قزاق دست به مهاجرت زدند. نمایندگان سازمان ملل در آلماتا گفت، بیشترین قزاق های بازگشته با مشکل تأمین مسکن و کار مواجه و حتی برای دریافت شناسنامه قزاقی با دشواریهایی روبرو هستند. در این گزارش آمده است: اغلب قزاق هایی که از چین به قزاقستان مراجعت کرده اند، خواستار بازگشت مجدد به چین هستند. در طول ۶ سال استقلال قزاقستان و با تشویق های دولت این کشور صدها هزار نفر از قزاق های مهاجر به زادگاه خود بازگشتند. دولت نیز وعده داده است که برای قزاق های بازگشته، کار و مسکن فراهم خواهد کرد.

نیازوف: در هر شهر و روستا باید مسجد ساخت

بنا به دستور نیازوف عید فطر در ترکمنستان جشن ملی و مذهبی ترکمنستان اعلام و این روز تعطیل رسمی اعلام شد. نیازوف از ترسب خواست که با سفر خود به شهر های مذهبی ایران از جمله مشهد و همچنین مکه و مدینه ارتباط خود را با امور و مسائل دینی حفظ کنند. وی همچنین به شهرداری ها دستور داد که در همه شهر ها و روستاهای ترکمنستان مسجد ساخته شود. وی از مقامات دولتی نیز

خواست که مسائل دینی توجه کنند و تعداد اعزام زائران به مکه را افزایش دهند.

هزاران مسجد جدید در تاجیکستان

بدنبال فروپاشی اتحاد شوروی و آزادی فعالیت دینی هزاران مسجد در تاجیکستان ساخته شد. هم اکنون بیش از پنج هزار و سیصد مسجد کوچک و بزرگ در تاجیکستان وجود دارد که هشتاد درصد آنها در چهار سال اخیر ساخته شده است. این مساجد شامل ۲۰۰ مسجد جامع و ۵ هزار مسجد کوچک است. نیمی از این مساجد در شیر دوشنبه پایتخت تاجیکستان و حومه آن و بقیه در سایر نقاط این کشور قرار دارد. در ۵۵ باب از این مساجد کلاس های ابتدایی تعلیمات دینی برگزار میشود که در آنها یک هزار و صد طلبه درس می خوانند.

اختلافات روسیه و ترکمنستان

پس از سفر نخست وزیر روسیه به ترکمنستان و سفر اخیر سارجایف معاون ریاست جمهوری ترکمنستان به مسکو، مبنی بر صدور دوباره کاز از شاه لوله های روسیه هیچگونه نتیجه ای بین طرفین حاصل نشد. نیازوف در مصاحبه مطبوعاتی نه با هستای اوکراینی که امیدوار بود صادرات گاز ترکمنستان به کشورش دوباره از سر گرفته شود، گفت، اگر کاز خود را از طریق روسیه صادر کنیم هیچ اتفاقی سی افتد و ما قادریم با صدور پنبه، نفت و گندم خود را اداره کنیم. وی گفت که روسیه رقم بسیار بالایی برای عبور گاز ترشش ها مینماید. بنا به گزارش اینتر فاکس مسکو برای حق عبور گاز ۱۸۷۵ دلار در ازای هر هزار متر مکعب از ترکمن ها مینماید.

باطل شدن گواهینامه های رانندگی دوران شوروی در ترکمنستان

گواهینامه های رانندگی دوران شوروی در ترکمنستان از سال ۲۰۰۱ باطل خواهند شد. گواهینامه های جدید به زبان ترکمنی و انگلیسی خواهد بود و با آرم ملی ترکمنستان مزین خواهد شد. کار گواهینامه های جدید از اول سال جدید میلادی آغاز شده است. گواهینامه های فعلی به زبان روسی است و اکنون پس از ۶ سال استقلال ترکمنستان آنها برچیده می شوند.

روز ملی ایران در عشق آباد

در پایتخت ترکمنستان روز ملی ایران با حضور وزیر امور خارجه ترکمنستان بوریس شیخ مرادف و سفرای برخی از کشورهای غربی برگزار شد. سفیر ایران، مهدی ابوطالبی در حضور مهمانان غربی تبلیغات غرب و آمریکا را مبنی بر پایمال ساختن حقوق زنان تکذیب کرد. هدف او از بیان این امر اشاره غیر مستقیم به سنسار شدن زنان ایرانی بود که فیلم آن در چند شبکه تلویزیونی المان پخش شد. در مراسم روز ملی ایران که در سفارت ج.ا. در عشق آباد برگزار شد، بنده های فرهنگی و اساتید ترکمن نیز شرکت کردند. جالب اینکه در گروه پنج نفره موسیقی که از طرف ایران کنسرت اجرا کردند، سه نفر از نوازندگان زن تشکیل میدادند.

تبدیل سینماهای قزاقستان به مسجد

به دنبال افزایش کرایش های مذهبی در آسیای میانه سینماها و اماکن دیگر اجتماعی به مسجد تبدیل میشوند. بنا به نوشته روزنامه "جاس

آش" در قزاقستان هم اینک سه سینما تبدیل به مسجد شده اند. پیش از فروپاشی شوروی در این کشور حدود ۶۰ مسجد وجود داشت. در طی استقلال این کشور و آزادی فعالیت های دینی هم اینک بیش از دو هزار مسجد در این کشور فعالیت دارند.

ذخایر نفت در آمودریا

ترکمنستان برای مطالعات زمین شناسی با هدف اکتشاف انرژی در آمودریا با یک شرکت فرانسوی "سرسال" قراردادی را منعقد کرد. بنا به گفته متخصصان در منطقه آمودریا ذخایر نفت و گاز وجود دارد. در حال حاضر از ۱۵۴ چاه نفت ترکمنستان تنها ۲۴ حلقه چاه فعال است.

شهر های مختلف ترکمنستان به شبکه اینترنت میپیوندند

بنا به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی "ایرنا" قرار است در سال ۱۹۹۸ شهر های مختلف ترکمنستان با استفاده از خط فیبر نوری به شبکه اینترنت پیوندند. طرح خط ۱۷ هزار کیلومتری فیبر نوری را شرکت مخابرات ایران اجرا کرده است. از مجموع ۷۵۰ کیلومتر کابل نوری در طرح ترکمنستان ۶۷۰ کیلومتر بصورت کابل خاکی و ۸۰ کیلومتر کابل با روکش فولادی در مناطق کوهستانی و ۶ کیلومتر نیز به سطل کابل هوایی انجام گرفته است. به دنبال اجرای این طرح شهرهای چارچو، ماری، تاجن و عشق آباد به سیستم پیشرفته مخابراتی مجهز شده است.

نارضایتی ترکمنستان از ترکیه

نیازف از نتایج مذاکراتش با مقام های بلند پایه ترکیه اظهار ناخشنودی کرد. و آن را ناامید کننده خواند. ترکیه در ۶ ماه اخیر هیچ سرمایه گذاری جدی و مهمی در ترکمنستان نکرده است. و از دو میلیارد دلار سرمایه گذاری تعهد شده توسط آنکارا، تنها دویست میلیون دلار تحقق یافته است. با تمام این وجود نیازوف در پیام ویژه سال نو میلادی خود سفر خاتمی و مسعود یلساز را از بهترین رویدادها اعلام کرد. ترکیه قرار است در سال ۲۰۰۰ میلادی سالانه ۱۲ میلیارد متر مکعب گاز از ترکمنستان خریداری نماید.

ژاپن ایستگاه راه آهن عشق آباد را

مدرنیزه میکند

ژاپن با در اختیار گذاردن یک وام ۱۶۵ میلیون دلاری قرار است ایستگاه راه آهن عشق آباد را مدرنیزه کند و علاوه بر آن یک مجتمع کارخانه ساجی و پارچه بافی بسازد. قرارداد واگذاری وام در توکیو به امضاء رسید و به زمان بازپرداخت آن اشاره ای شده است. بر اساس خبر جراید ترکمنستان میزان است ۱۲۹ میلیون دلار برای تجهیزات مربوط به بهره برداری از پنبه، پارچه بافی، رنگرزی و لباس دوری سرمایه گذاری خواهد شد. بر اساس قرارداد امضاء شده شرکت متسویشی رین باید این کارخانه را در سال ۱۹۹۹ میلادی تحویل ترکمنستان دهد. با راه اندازی این مجتمع بخشی از پنبه تولیدی ترکمنستان در داخل به مصرف برسد و به جای پنبه تولیدات پوشاک و پارچه خود را به خارج صادر کند. برای نوسازی، تجهیز و تعمیرات ایستگاه راه آهن عشق آباد

نیز ۲۶ میلیون دلار در نظر گرفته شده است که بر اساس آن ژاپنی ها باید این ایستگاه را به سیستم کامپیوتری مجهز کنند. لازم به یادآوری است که ژاپنی ها تاکنون برای مدرنیزه کردن کردن پالایشگاه ترکمن باشی ۱۶۰ میلیون دلار به ترکمنستان وام داده اند. شرکت های بزرگ ژاپنی در حال بررسی سرمایه گذاری بر روی طرح احداث کارخانه "پلی پروپیلین" در ترکمنستان هستند که گفته میشود برای اجرای آن ۵۰۰ میلیون دلار هزینه پیش بینی شده است.

۲۰ هزار نفر از مردم جمهوری آذربایجان تحت پوشش کمیته امداد خمینی

کمیته امداد رسماً از سال ۱۹۹۴ در جمهوری آذربایجان فعالیت میکند. و در حال حاضر بیش از سی هزار نفر از اهالی ۱۸ شهر آذربایجان را تحت پوشش خود گرفته است. این کمیته در شهر باکو یک درمانگاه مجهز به داروخانه در اختیار دارد که درمان رایگان در اختیار افراد قرار میدهد. قرار است بزودی بیش از ۴۰۰ نفر از سوی این کمیته به زیارت مشهد اعزام شوند و هزینه ازدواج بیش از ۱۵۰ جوان آذری تامین شود. از جمله قرار است در سال جاری بیش از ۸۰ واحد منزل مسکونی احداث و در اختیار افراد قرار گیرد.

اجلاس سران کشورهای آسیای میانه در عشق آباد

روسای جمهوری ترکمنستان، قزاقستان، ازبکستان، قرقیزستان و تاجیکستان در عشق آباد در مذاکرات دو روزه شرکت داشتند.

رهبران این کشورها بر استقلال اقتصادی و سیاسی کشورهای آسیای میانه تاکید کردند این کشورها که در اوایل پیدایش شوروی از تحت عنوان ترکستان اتحاد داشتند. هم اینک نیز در جستجوی راه نزدیکی به همدیگر هستند. قرار است همکاریهای جمعی درباره محیط زیست و طرحهای مشترک انرژی و حمل و نقل کالا به بازارهای بین المللی انجام دهند.

نیازوف به خاتمی يك اسب اصیل ترکمنی هدیه کرد

صفر مراد نیازوف، رئیس جمهور ترکمنستان یک اسب از نژاد معروف آخال تکه به خاتمی هدیه کرد. بر اساس رسم رایج در ترکمنستان نیازوف تاکنون به مقامات و شخصیت های دولتی کشورهای مختلف دنیا از جمله یلتن و جان میجر نیز اسب هدیه کرده است. در طی سفر خاتمی به ترکمنستان دانشگاه عشق آباد نیز درجه دکترای افتخاری و نوار ویژه دانشگاه به او اعطاء کرد.

از سرگیری صدور گاز ترکمنستان از طریق روسیه

ترکمنستان بالاخره موافقت خود را با صدور گاز خود از طریق روسیه به اوکراین موافقت کرد. بر اساس توافق بدست آمده روسیه قرار است در ازای هر یکصد کیلومتر ترانزیت هزار منعم گاز طبیعی، مبلغ ۱۸۷۵ دلار دریافت کند. خط لوله انتقال گاز از ترکمنستان به اوکراین در خاک روسیه یک هزار و پانصد کیلومتر است. صادرات گاز ترکمنستان ۹ ماه پیش به دلیل اختلافات خود با روسیه در نحوه محاسبه های گاز قطع شده بود.

روسیه مبلغ ۲۲ تا ۲۵ دلار برای هر هزار متر مکعب گاز در مرز اوکراین و ترکمنستان را پیشنهاد کرد اما ترکمنستان ۴۲ دلار درخواست کرده بود. ترکمنستان سالانه ۳۰ تا ۴۰ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی به اوکراین صادر خواهد کرد. با صدور گاز ترکمنستان به اوکراین مقدار صادرات گاز روسیه به اروپا نیز از ۱۲۰ میلیارد به ۲۰۰ میلیارد متر مکعب در سال ۲۰۰۵ خواهد رسید.

ترکمنستان به شبکه برق ایران متصل میشود

ترکمنستان تا پایان سال میلادی جاری به شبکه برق ایران متصل خواهد شد. بنا به گزارش "روزنامه بیطرف" تا پایان سال میلادی جاری می بایست برق ترکمنستان از نیت داغ در غرب این کشور به علی آباد کتول در استان گلستان متصل شود. به سوتته این روزنامه، در جلسه کارشناسان اثر در عشق آباد اعلام شد که در اولین مرحله، ۲۴۰ کیلو وات ساعت برق و در مرحله دوم تا میزان ۵۰۰ کیلو وات ساعت برق ترکمنستان به ایران صادر خواهد شد که سالانه سه و نیم میلیارد کیلووات خواهد بود. کارشناسان اثر در این جلسه راههای هستاری، صادرات و صادرات برق در منطقه اکو را بررسی کردند. در این جلسه همچنین راههای صدور برق ترکمنستان به افغانستان، پاکستان، ترکیه و تاجیکستان نیز بررسی شد و همچنین پیرامون توانمندیهای منی شورهای عضو اکو تبادل نظر به عمل آمد.

اخبار حوزه دریای خزر

اختلافات آذربایجان و ترکمنستان

بنا به گزارش اینتر فاکس صفر مراد نیازوف دعوت حیدر علی اف همتای آذربایجانی خود برای حضور در مراسم بهره برداری از میدان نفتی "چیراگی" دریای خزر را رد کرد. نیازوف به خبرگزاری روسیه اینترفاکس گفت، دولت متبوعش، عقیده دارد که بر اساس قراردادهای موجود، بخشی از این میدان نفتی به ترکمنستان تعلق دارد. ترکمنستان در دو سال گذشته بارها جمهوری آذربایجان را به گفتگو درباره حوزه های نفتی مورد اختلاف طرفین در دریای خزر بویژه چیراگی و آذری فراخوانده است. نیازوف گفت که قصد باکو برای آغاز توسعه میدان نفتی سوابق نامطلوبی بوجود میآورد. و بویژه به نتایج نامطلوبی در مورد سرمایه گذاری بین المللی در دریای خزر میگردد. جالب توجه اینکه وزارت امور خارجه ایران نیز دعوت آذری ها را رد کرده است.

پاسداری روسها از مرز دریای ترکمنستان

کنادی یرمن یک مقام ارشد نظامی روسیه و فرمانده نیروهای دریایی در قفقاز میگوید، یک ناو مرزبانی روسیه از آب های ساحلی ترکمنستان در دریای خزر پاسداری خواهد کرد. این اقدام بر اساس قرارداد ویژه ای بین روسیه و ترکمنستان برای کمک به مرزبانان ترکمن انجام میگیرد.

توقیف کشتی آذربایجان توسط ترکمنستان

دادگاهی در ترکمنستان حکم مصادره کشتی آذری "اقلیم" را صادر کرد. نیروهای مرزبانی ترکمنستان دو سال پیش این کشتی را به اتهام مبادرت به صید غیر قانونی ماهیان خاویاری توقیف کرد. از آن زمان تاکنون ترکمنستان از این کشتی که قیمت آن یک میلیون دلار بر آورد شده در انجام نگهداری استفاده میکند. معاون اول جمهوری آذربایجان صدور این حکم را غیر قانونی دانست و اعلام کرد که در صورت خود داری ترکمنستان از استرداد این کشتی به جمهوری آذربایجان به محاکم بین المللی داوری اختلاف های اقتصادی شکایت خواهد کرد. وی اضافه کرد که با این وجود روابط باکو و عشق آباد خوب است و نیازی به بحرانی کردن این روابط نیست.

بررسی آلودگی دریای خزر

کارشناسان ارشد سازمانهای محیط زیست کشورهای ساحلی حوزه دریای خزر در مسکو تشکیل جلسه دادند. این نشست بر اساس طرح ویژه "حفاظت محیط زیست سازمان ملل متحد" و با مشارکت بانک ترمیم و توسعه انجام گرفت. در این نشست راه های ایجاد نظام حقوقی، احیای ذخایر جانوری دریا و مقابله با آلوده کننده ها بررسی شد. فعالیت های استخراج و انتقال نفت، عناصر آلوده کننده در خشکی، فاضلاب های صنعت کارخانه ها و تغییرات سطح دریای خزر از جمله مسائلی بودند که در این نشست بررسی شدند.

یک مقام رسمی روسیه :
دو تا سه سال دیگر اثری از
ماهیان خاویاری دریای خزر
نخواهد بود.

رئیس مرکز نظارت بر صید و حفظ نسل ماهی های خاویاری روسیه می گوید، در سال ۹۷ میلادی ۲۰ هزار نفر در ارتباط با صید غیر مجاز در دریای خزر در روسیه دستگیر شدند که ۴۰ درصد از آنها در دسته های ۲۰ تا ۳۰ نفری و با استفاده از قایق های مجهز به این کار اقدام میکردند. بدنبال فروپاشی شوروی و بحران اقتصادی روسیه، برخی از این افراد حتی از هزاران کیلومتر آن سوتر در فصل تخم ریزی به منطقه دریای خزر میآیند و با هر وسیله ای به صید ماهیان خاویاری میپردازند. برخی منابع مدعی اند حجم تولید غیر قانونی پنج برابر بیشتر از میزان رسمی تولید خاویار در سال گذشته روسیه بوده است. توسعه فعالیت شرکت های نفتی در دریای خزر نیز عامل دیگری است در نابودی ماهیان خاویاری. بنا به گفته این مقام روسی، دریای خزر پهنه آبی بسته ای است که پسانده های نفتی در آن انباشته میشود و محیط زیست جانوری را به آرامی مسموم میکند. وی پیشنهاد میکند که یک حوزه ممنوعه تا حداقل ۲۰ تا ۳۰ مایلی برای ممنوعیت صید و فعالیت های نفتی ایجاد شود. در غیر اینصورت در یک دوره زمانی دو تا سه ساله چیزی از ماهی های خاویاری در دریای خزر باقی نخواهد ماند.

تربیون آزاد

برلین - دوست عزیز ی. ک. نامه شما رسید
سوئد - دوست ارجمند آقای آقمنرات کورگنلی
نامه شما رسید.

ایل کون - از کمک های مالی دوستان از
شهر های مختلف آلمان از جمله هامبورگ،
فرانکفورت و همچنین از ارسال برخی آدرسها
توسط خوانندگانمان بسیار متشکریم. به آدرسهای
ارسالی، ایل کون پست شد.

شمال آلمان - آقای ر. رهگذر از اشتباهات
چاپی در گزارش ارسالی شما در ایل کون شماره
چهار تحت عنوان "ستم مضاعف" انجام گرفته
بسیار متأسفیم.

یکی از خوانندگان ایل کون می
نویسد: اجازه میخوامم به عنوان خواننده
دلخواسته آن نشریه درباره معرفی کتابها در آن
مجله، امیدوارم در شماره ای دیدگاه خود را به
خوانندگان اعلام کنید، زیرا شناساندن یاپراق که
همکان میدانند از کجا سر برون میآورد در این
نشریه پرسش برانگیز شده است، تازه آن هم
شماره يك، حال آنکه شماره دو در سال ۱۳۷۲
منتشر شده است.

خواننده عزیز! معرفی "یاپراق" به منزله
تأیید آن نیست. درج خبر "انتشار یاپراق" صرفاً
جنبه خبری دارد.

تبریک عید - دوستان خواننده ما از بن و
کشور سوئد با ارسال تبریکنامه عید فطر و سال
نو میلادی را به ما تبریک گفته اند. ما از این
دوستان بسیار متشکریم.

دعوتنامه- از طرف انجمن مطالعات اجتماعی
و فرهنگی ایران سمیناری تحت عنوان "پی کاوی
نظام سیاسی ایران آینده از دیدگاه ترکیب ملی
جمعیت" در شهر دورتموند برگزار شد که از
نشریه ما نیز دعوت به عمل آمد.

ما از این دوستان بخاطر دعوت از نشریه ایل
کون تشکر میکنیم.
نشریه آذری اولوس در آخرین شماره
خود ضمن معرفی ایل کون از انتشار آن اظهار
خشنودی مینماید.

ایل کون - ما ضمن تشکر از دوستان
اولوس، بنوبه خود از چاپ نشریات مختلف از
جانب اقلیت های ملی ایران خوشحالیم.
آدرس چند نشریه آذری را که در خارج از ایران
چاپ و نشر میکرده در اینجا برای خوانندگان
ایل کون میآوریم:

اولوس (ULUS)

Postfach 800332
51003 Koln Germany

Tribun

BOX 7168,17007 Solna
SWEDEN

آذربایجان سسی

AzerbazcanSesi
Postfach 450121
50876 Koln Germany

انجمن فرهنگی ترکمن های مقیم
سوئیس نسخه ای از نامه اعتراضی شما
علیه سوءتصد به جان آقای ارزانش که به
آدرس ارگانهای رسمی حقوق بشر ارسال
نموده اید به ادرس ایل کون نیز رسید.

ایل کون: دوستان عزیز ما در این
شماره از نشریه خبر اعتراضات انجمن های
فرهنگی ترکمن های مقیم اروپا علیه سوء
تصد به جان آقای ارزانش را آورده ایم.

A	ا	N	ن
B	ب	Ñ	نگ
Ç	چ	O	او
D	د	Ö	او
E	ه	P	پ
Ä	ا	R	ر
F	ف	S	س
G	گ	Ş	ش
H	خ	T	ت
I	ی	U	او
J	ج	U	او
Ğ	ژ	W	و
K	ک	Y	ای
L	ل	ÿ	ی
M	م	Z	ز

۱۰
 ۲۰
 ۳۰
 ۴۰
 ۵۰
 ۶۰
 ۷۰
 ۸۰
 ۹۰
 ۱۰۰

Gelen hatlara jogap

Hormatly

Akmyrat Gürgenli,

Ilgün-iň 4-nji sany hakynda ýazyp iberen düşüňjeleriňiz we maslahatlaryňyz üçin sag boluň. Neşriýäniň daş keşbine degerli beren oýlaryňyzy öz ýerinde peýdalanarys.

Siziň hatyňyzyň ildeşimiz Myrat-a bagly bolan yerlerini onuň özine ýetirdik. Emma bize gezek galsa bir näçe böleklere degişli öz düşüňjimizi ýazmagy zerur gördük.

1- Iranda çykarylмага rugsat berlen „Sahra“ we „Aaprak“ neşriýeleri hakda şeýle ýazyp-syňyz: „Aapragyň ýazarlary türkmençe materiallary parslaşdyryp, parsça terjime edip, türkmen diliniň ösmeginiň ýerine, pars diline gulluk edip gelýärler“. Ýene bir ýerde olaryň „Yslamy yrşat wezarat“ynyň howandarlygynda we eýeliginde çykyp, türkmen kultur we edebiyatyna yslamy göz bilen gözleýändiklerini ýazgarypsyňyz.

Biziň düşüňjimize görä türkmen edebiyatyny haýsy-da bolsa başga dillere terjime etmek, ol dilleriň dälde eýsem hut türkmen diliniň hyzmatyndadyr. Galyberse olar hakda ilgün 4-de getirilen ýazgyňyň diňe bildiriş maksady bardyr.

2- „Keyhan Ländän“den alnan makala birinji ýerde ene-atalari yaşlaryň meseleleri bilen tanyş etmek maksady bilen çap edilendir. Öňe gelejekde şeýle meseleler hakda yaşlarymyz bilen haýsy dilde

gürleşip-düşünşip biljekligimize oýlanmak hemmämiziň borjумыzdyr.

3- Ilgünde çap edilýän habarlaryň saýlanmasy we olaryň gözbaşy diňe neşriýäniň dolandyryjylaryna baglydyr.

4- Hatyňyzyň soňunda Jüneýt han hakda şeýle setirleri nigtlapsyňyz:

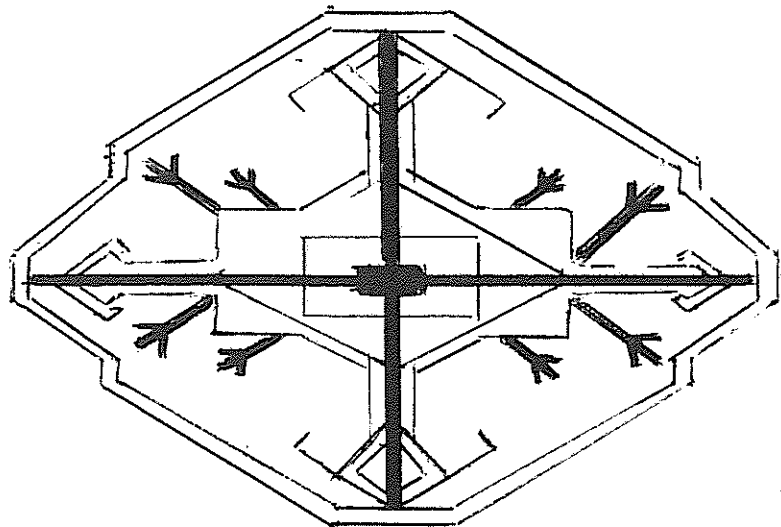
„Siz Rahim Esen ýaly bir gödek, antitürkmeniň baryp 20-30 ýyl mundan ozal taşalan hapasyny gaýtalaýan, türkmeniň taryhyndan bihabar Bezirgeniň hatyny çap edipsiňiz. Şümi siziň halk bähbidi ugrunda ädýän ädimiňiz? Milli serdarymyz Jüneýt han hakynda rus bolşewikleriň hem olaryň türkmen gullarynyň toslap tapan zatlarynyň barysy ýalandyr. Eziz han çapyk, Jüneýt han, ... milli gahrymanlardyr. Türkmeniň baryp ýatan mert perzentleridir...“

- Şular ýaly meselelere karanyňda öwme-söwmeler bilen işiň bitmedigine siz göz ýetirýänsiňiz. meseläniň taryhy faktlar bilen orta atylyp, açyklaşdyrylmagy gereklidir.

Soňy bilen Jüneýt han hakda ýazan kitapçaňyzy bize ibermegiňizi haýyş etýäris.

اعتراض ترکمن ها به
سوء قصد علیه جان
ارزانش

به دنبال دومین سوء قصد به جان آقای ولی محمد ارزانش در عشق آباد، ترکمن های مقیم کشورهای مختلف اروپا از جمله سوئیس، آلمان، سوئد با ارسال نامه به ارکانها و سازمانهای مختلف حقوق بشر از جمله سازمان حقوق بشر مستقر در ژنو، لندن، نیویورک و بن به این سوء قصد اعتراض کرده و خواستار رسیدگی به این عمل ناجوانمردانه مزدوران جانی شدند. اعتراضات در درجه اول بنا به ابتکارات انجمن های فرهنگی ترکمن های ایران مقیم کشورهای ذکر شده انجام گرفت. در نتیجه این اعتراضات که در مطبوعات ایرانی خارج از کشور نیز انعکاس یافته بود، بسیاری از سازمانهای حقوق بشر حمایت و پشتیبانی خود را از این اعتراضات اعلام کردند. لازم به یادآوری است که در نتیجه گسترش روابط ایران و ترکمنستان فشار به ایرانیان مقیم عشق آباد نیز افزایش یافته و خطر استرداد به کشور ایران آنها را تهدید میکند.

برای دریافت ایل گون با ما تماس بگیرید

آدرس ایل گون:

IL GÜN

Postfach 30 12 03

50782 Köln

Germany

ایل گون در اینترنت:

<http://www.geocities.com/50112/111113077>

پست الکترونیکی :

E-Mail: ilg@ilg.gun.de

شماره حساب بانکی:

Stadtsparkasse Köln

Konto No. 2083236

Bankleitzahl 57050198

- برای آبنونه شدن ایل گون به آدرس ما نامه بنویسید .
- بهای اشتراک سالانه ۲۰ مارک آلمان فدرال و یا معادل آن است .
- بهای اشتراک سالانه را به حساب بانکی واریز نمایید .